Ազգ

AZG
armenian newspaper

Օգոստոս 4
1992
Երեքշաբթի

երկօրեայ թերթ
Բ տարի, թիւ 67 (159)
գինը 2 ռ

Երեւան 375010
Հանրապետութեան 47

դասիչ 69149

հեռ. 581841, ֆաքս 562941, տելեքս 243266 CPIRI SU

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ ՀՍՍՀ-Արդ.ՍՍՀ Մ. Մաշտոցի անվ. Ս. ԱՌԱՔԵԼԱՆ

Ոսոով Ստեփանակերտից մինչեւ Նյու Յորք

Բաքու քաղաքի 60-ամյա նախկին բնակիչ, այժմ Երեւանցի Սամվել Մարտիրոսյանը մտադիր է Ստեփանակերտից ոտքով հասնել Նյու Յորք: Նրա խոսքերով, այդ քայլի նպատակն է «դատապարտել ադրբեջանի մասին ճշմարտությունը»: Ս. Մարտիրոսյանը մտադիր է Ստեփանակերտից հասնել Մոլդովա, հետո Բուխարեստ, Բելգրադ, Սրաստուրգ, ուր ցանկանում է ելույթ ունենալ Եւրախորհրդարանում: Հասնելով Լիսաբոն, նա նավով կմեկնի Նյու-Յորք: Այնտեղ նա նախատեսում է մտնել ՄԱԿ:

Ս. Մարտիրոսյանի ծրագիրը հետաքրքրություն է առաջացրել Հայաստանի ստորոտիներում:

Ռաֆֆի Հովհաննիսյանի հանդիպումները Հունգարիայում

Օգոստոսի 2-ին պաշտոնական այցով Բուդապեշտ ժամանեց Հայաստանի արտաքին գործերի նախարար Ռաֆֆի Հովհաննիսյանը:

Նույն օրը երեկոյան ՀՀ արտգործնախարարը հանդիպում է ունեցել Հունգարիայի հայ համայնքի ներկայացուցիչների հետ, պատասխանել նրանց հուզող բազմաթիվ հարցերի, ներկայացնելով Հայաստանի ներկա տնտեսական, քաղաքական իրավիճակը:

Օգոստոսի 3-ին Ռ. Հովհաննիսյանին ընդունել է Հունգարիայի արտաքին գործերի նախարար Գ. Ջեբենսկին: Ավելի քան մեկ ժամ տեւած զրույցի ընթացքում քննարկվել են երկկողմանի հարաբերություններին եւ Լեռնային Ղարաբաղին առնչվող հարցեր: Հանդիպման ավարտին երկու երկրների նախարարներն ստորագրել են Հայաստանի եւ Հունգարիայի արտաքին գործերի նախարարությունների միջեւ մշակութային խորհրդակցություններ անցկացնելու վերաբերյալ արձանագրություն, որից անմիջապես հետո տեղի է ունեցել Ռ. Հովհաննիսյանի մամլո ասուլիսը:

Այնուհետեւ Ռ. Հովհաննիսյանը հանդիպումներ է ունեցել Հունգարիայի արտգործնախարարության պետական քարտուղար Ա. Քելեմենի, խորհրդարանի նախագահ Զ. Շաբաղի, ինչպես նաեւ Ազգային փոքրամասնությունների վարչության պետ Ժ. Վոլֆարտի հետ:

ՀՀ արտգործնախարարը հարցազրույց է ունեցել նաեւ Հունգարիայի ազգային հեռուստատեսության «Պանորամա» քաղաքական ծրագրով: ■

ԱՄՆ-ի դեսպանատան շենքի վարձակալման համաձայնություն

Օգոստոսի 3-ին ՀՀ արտաքին գործերի նախարարությունում տեղի ունեցավ Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների Երեւանի դեսպանատան շենքի վարձակալման վերաբերյալ համաձայնագրի ստորագրման արարողություն:

ԱՄՆ-ի կողմից համաձայնագիրն ստորագրեց դեսպանության առաջին քարտուղար Վիլյամ Քեքլերը, Հայաստանի կողմից ԱԳՆ գործերի կառավարիչ Հրաչիկ Կարապետյանը: ■

ԱՊՀ ուրանը՝ ամենացածր գներով

ԱՊՀ ուրան արտահանող երկրները վնաս են հասցնում ԱՄՆ-ի ուրան արտահանող ձեռնարկություններին, քանի որ վաճառում են ամենացածր գներով: Այդ մասին հայտարարեց ԱՄՆ պետդեպարտամենտի աղետների քարտուղար Ֆրենսիս Սեյլերը: «ԻՖ»-ին տված հարցազրույցում նա նշեց, որ ուրանի արտահանումը չափազանց բահավետ է նախկին խորհրդային պետությունների համար: Սակայն դեմպինգի (ցածրագին վաճառք) պատճառով ԱՄՆ-ում փակվում են հանքերը, աճում է գործազրկությունը: ■

ՎԵՑ ՋՈՀ, ՔՍԱՆ ՎԻՐԱՎՈՐ ՏԱՌԷՇՈՒՄ

Կրասնոսելսկի երջկենտրոնը ուժգին հրետակոծության տակ

Վերջին օրերի ընթացքում Հայաստանի սահմանամերձ երջաններում տիրել է հարաբերական խաղաղություն: Եղել են առանձին կրակոցներ, բայց ընդհանուր առմամբ լայնածավալ գործողություններ չեն ձեռնարկվել: Բացառություն են կազմում թերեւս Տաւուշի եւ Կրասնոսելսկի երջանները:

Տաւուշ. Անցած երկու օրերի ընթացքում ուժգին գնդակոծության են ենթարկվել երջանի բոլոր սահմանամերձ գյուղերը: Ավերածություններ կան Չորաթան, Այգեձոր, Թոռուզ, Բերդական, Այգեպար, Մովսես, Ներքին Կարմիրաղբյուր գյուղերում, ինքնաշաղաղանական ջոկատների ու խաղաղ բնակչության երջանում կա վեց զոհ եւ 20 վիրավոր:

Կրասնոսելսկ. Օգոստոսի 1-ին ադրբեջանական կողմը հրաձգային կրակ է բացել Ջիլ գյուղի ուղղությամբ: Օգոստոսի 2-ին, ժ. 8:30-ից մինչեւ 11:30 խոշոր տրամաչափի զինատեսակներից ադրբեջանցիները գնդակոծել են երջկենտրոնը՝ Ճամբարակի սահմանակից տարածքը:

Լույս 3-ի գիշերը առանձին ինքնաձգային կրակոցներ են արձակվել Արծվաշենի վրա: Տուժածներ եւ ավերածություններ չեն եղել: Մի քանի օր առաջ երջանային հիվանդանոցում վախճանվել է ավելի վաղ արդեն իսկ 7 արծվաշենցու կյանք խլած հայտնի վայրագության վերջին զոհը՝ Շալիկո Չոբանյանը: Օգոստոսի 3-ի առավոտից Ադրբեջանի զինվորները նորից սալաքարերով փակել են Արծվաշեն տանող միակ ճանապարհը եւ գյուղը կրկին հայտնվել է երջափակման մեջ: Ի պատասխան գյուղական իշխանությունների՝ պատճառները պարզելու եւ բանակցություններ վարելու ցանկության, նշված ճանապարհի վրա իշխող դիրք գրավող ադրբեջանական Մութուդարա պահակակետում հայտնել են, որ Գեղաբեկի երջանի գործադիր իշխանությունները կարգադրել են փակել ճանապարհը եւ բանակցությունների չդիմել:

Երեկ ժամը 15:00-ին ադրբեջանական կողմից «Գրադ» կայանքից գնդակոծվել է Արծվաշենը: Հայկական ուժերը պատասխան կրակ են բացել:

Երեկ ժամը 21:10-ին կրկին սկսվեց Կրասնոսելսկի երջկենտրոնի ուժգին գնդակոծումն ու հրթռակոծումը:

Վայք. Գնդակոծության է ենթարկվել Բարձրունի գյուղը:

Եղեգնաձոր. Կրակոցներ են եղել Խաչիկ գյուղի ուղղությամբ:

Կապան. Երջանում վերջին օրերս ընթացքում տիրող հանգստությունը բանակցությունների հնարավորություն է ընձեռնել, որի նպատակն է մինչեւ օգոստոսի 5-ը բացել քաղաքամերձ ճանապարհը: ■

Լուսանկարը՝ Ս. Գրիգորյանի

Հացի խնդիրը կառավարության ուշադրության կենտրոնում

Լուսանկարը՝ Ս. Գրիգորյանի

Ինչպես հաղորդեց Հայաստանի կառավարության մամուլի ծառայության ղեկավար Վ. Մանոյանը, օգոստոսի 3-ին ՀՀ կառավարությունում վարչապետ Խորում Հարությունյանի նախագահությամբ տեղի ունեցավ օպերատիվ խորհրդակցություն, որ քննարկվեցին մայրաքաղաքում հացի արտադրության հարցեր: Մասնավորապես որակի ու քաշի համապատասխանությունը ստանդարտներին:

Հատուկ այդ նպատակով ստեղծված կառավարական հանձնաժողովի ուսումնասիրման արդյունքների վերաբերյալ հաղորդման մեջ նշվեց, որ օգոստոսի 3-ին Երեւանի բիվ 2 եւ 4 հացի գործարաններում եւ մի քանի խանութներում կատարված ստուգումները բացահայտել են հացի գրեթե բոլոր տեսակների թերաքաշ, իսկ 4-րդ գործարանի այդ օրվա արտադրանքը լիովին կարելի է համարել խոտան:

Վարչապետը ամենայն խստությամբ խոսեց հացի արտադրության բանգավառում առկա խախտումների մասին, նշելով, որ դրանք առաջացնում են բնակչության առդարացի դժգոհություն ու զայրույթ եւ ստեղծում սոցիալական լարվածություն:

Հանձնարարվեց պետական նախարար Գագիկ Շահբազյանին, պարենի ու մթերումների նախարարի երեկվա հրամանով աշխատանքից ազատվել է 4-րդ գործարանի գլխավոր ինժեներ Ալբերտ Բադիրյանը, տույժեր են տացել համակարգի մի շարք պատասխանատու աշխատողներ: ■

Մարտակերտում «էական փոփոխություն» չկա

Ինչպես երեկ «ԻՖ»-ին հաղորդեց Ադրբեջանի պաշտպանության նախարարությունը, օգոստոսի 2-ին եւ 3-ին Մարտակերտի երջանում *«էական փոփոխություն տեղի չի ունեցել»:* Ադրբեջանական ուժերը ըստ իրենց, *«առաջվա պես վերահսկում են երջկենտրոնը եւ ավելի քան տասը գյուղ»:*

Իր հերթին, Ղարաբաղի «Նորություններ» գործակալությունը հաղորդեց, որ հայկական կազմավորումները շարունակում են վերահսկել օգոստոսի 2-ին ազատագրված Աղդաբան եւ Չարեքտար գյուղերը:

Երկու կողմերը հաղորդեցին բնակավայրերի հրետակոծումների մասին: Ադրբեջանի պաշտպանության նախարարության տվյալներով, օգոստոսի լույս 3-ի գիշերը հայերը հրետակոծել են Ֆիզուլին, Ջեբրաիլը եւ Սաղարակը: Զոհվել են երեք եւ վիրավորվել չորս ադրբեջանցի: ■

Վերսկսվել է գազի մատակարարումը Քիշնեւ

Ինչպես «ԻՖ»-ին հաղորդեց Մոլդովայի գազաֆիկացիայի դեղարտամենտի գլխավոր տնօրեն Բորիս Կարանդյուկը, վերսկսվել է Պրիդնեստրովիեի տարածքով անցնող գազի մատակարարումը Քիշնեւ: Նա նշեց, որ Մոսկվայում նշանավորված համաձայնագրով նախատեսվում է տնտեսական երջափակման դադարեցումը: Այդ կապակցությամբ գազաֆիկացիայի դեղարտամենտի եւ Պրիդնեստրովիեի հասարակաստասխան ծառայությունների միջեւ բանակցություններ են տեղի ունեցել գազի մատակարարումը վերսկսելու ուղղությամբ:

Բ. Կարանդյուկը նշեց, որ օգոստոսի 3-ին գազը կմատակարարվի Քիշնեւի որոշ ձեռնարկությունների, իսկ 4-ի երեկոյան գազ կստանան Քիշնեւի քնակիչները: Միեւնույն ժամանակ տնօրենը նշեց, որ պահեստային գազամուղի կառուցումը կշարունակվի: ■

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱՐՃ ԼՈՒՐԵՐ

Բոսնիական զորքերը կատաղի մարտեր են մղում սերբական ոստիկանական դիրքերը ճեղքելու նպատակով: Բոսնիայի ներկայացուցիչները հայտարարեցին, թե որոշակի հաջողություններ են հասել Սարաեւոյում, որտեղ իսլամական ուժերը փորձում են գրավել այն բարձունքները, որտեղից սերբերը հրթռակոծում են մայրաքաղաքը: Մարդասիրական օգնություն ցուցաբերող աշխատողներից շատերը վկայում են, որ նախկին Հարավսլավիայի այդ հանրապետության հյուսիսային մասում սերբերը կալանավայրերում հազարավոր իսլամների եւ խորվաթների բանտարկել եւ չարչարել են:

Իսրայելյան նոր կառավարությունը երկու արաբների նշանակել է նախարարների տեղակալներ: Սրանք վերջին 10 տարիների ընթացքում ամենաբարձր պաշտոններն են, որոնց արժանանում են արաբները: Իսրայելցի մի պաշտոնական հայտնեց, թե վարչապետ Ռաբինի կառավարությունը ընդունել է Վաշինգտոնում օգոստոսի 4-ին Մերձավոր Արեւելքի խաղաղության բանակցություններին մասնակցելու ուղղությամբ Մ. Նահանգների հրավերը:

Քուվեյթը նշեց իրաքյան ներխուժման երկրորդ տարեդարձը, որի ընթացքում զինվորական միջոցառումներ անցկացվեցին ի պատասխան որեւէ նոր հարձակման, մինչ Քուվեյթում տեղակայված ամերիկյան զորքերը ռազմական վարժանքներ կատարեցին: Այուս կողմից, Բաղդադում լույս տեսնող թերթերը հայտարարեցին, թե Քուվեյթը դեռեւս Իրաքի մի մասն է եւ զգուշացրին երկրորդ ներխուժումից:

ՄԱԿ-ի յոթ դիտորդներ ժամանեցին Հարավային Աֆրիկա՝ հետեւելու ժողովրդավարության ի նպաստ կազմակերպված բողոքներին, որոնք տեւելու են մեկ շաբաթ եւ որոնց ընթացքում տեղի է ունենալու համընդհանուր գործադուլ:

Մեքսիկացիները խլեցին նահանգային 5 կառավարիչների օգտին, որոնք ըստ երեւույթին հաղթանակ կբերեն իշխող կուսակցությանը:

Նեղալում զինվորները դուրս բերեցին թայլանդի ավիաընկերությանը պատկանող օդանավի ջախջախումից զոհված 113 ուղեւորներին, որոնցից 13-ը ամերիկացիներ են: Օդանավը հուլիսի 31-ին վթարի էր ենթարկվել Հիմալայան լեռնաշղթայի վրա: ■

digitised by A.R.A.R.@

«Զանգեզուրն ու Ղարաբաղը Հայաստանի անկախ պետականության հիմքն են»

հայտարարեց նախագահ Լ. Տեր-Պետրոսյանը Կապանի երջանում

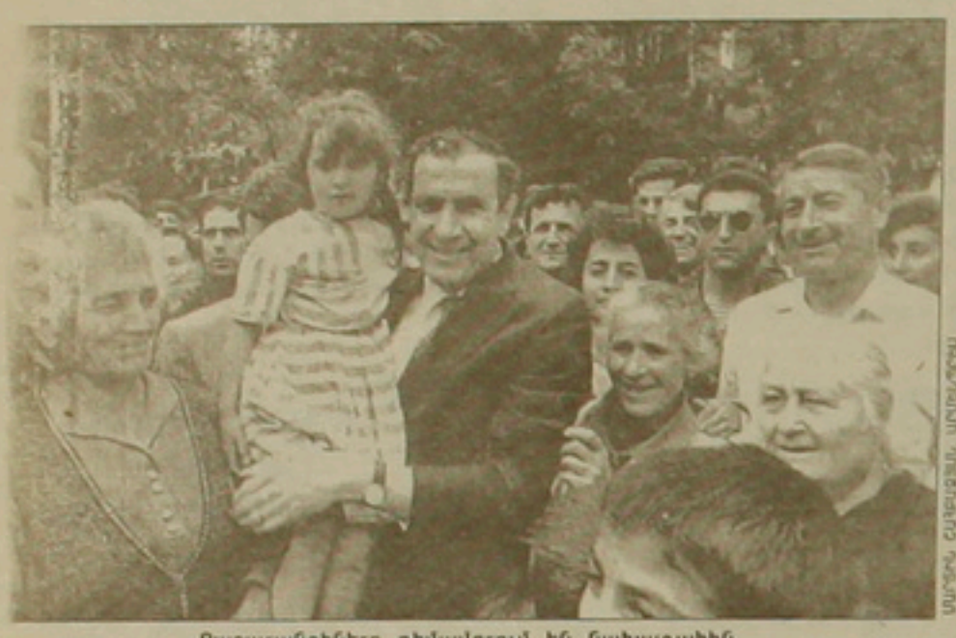

Քաջարանցիները դիմավորում են նախագահին

Նախագահի Կապանի երջան լատարած այցը մենք չկարողացանք ախորդ համարում ամբողջությամբ ուսաբանել՝ երջագայության խիստ ագեցած ծրագրի եւ կաղի միջոցների բացակայության պատճառով: Հինչդեռ, հենց Քաջարանում եւ աղանում տեղի ունեցան կարեւոր անդիպումներ, արվեցին մի շարք այտարարություններ:

Նախագահը հուլիսի 31-ին եւ-ավ Քաջարանում, այցելեց Զանգեզուրի պղնձամոլիբդենային կոմբինատ, ուր ծանոթացավ հանքերի իձակին, զրուցեց կոմբինատի տնօրեն Ֆրունզե Պետրոսյանի եւ Կապանի լեռնահարստացնող կոմբինատի տնօրեն Գառնիկ Առաքելյանի հետ: Վերջիններս էլ նախագահին երկայացրին իրենց պահանջները, ելով, որ ամենագլխավորը այդ իմնարկները վարկավորելն է: Մարիկ ամիսներ շարունակ չեն աշատում, աշխատավարձ չեն ստանում, իսկ բոլորին քաջ հայտնի է, որ Զանգեզուրի պղնձամոլիբդենային կոմբինատը Հայաստանի ամենակարեւոր արդյունաբերական ենտրոններից մեկն է: Աշխատելը ապահովված է ոչ միայն դրսի բացակայությամբ, այլեւ երկար երջափակումներով ու էլեկտրաէներգիայի պակասով: Այնուհետեւ նախագահն ուղեւորվեց քաղաքի մշակույթի տուն, ուր հավաքված հոծ ազմությունը ջերմությամբ ու ծափողջույններով դիմավորեց նրան:

Քաջարանում աշխատավորության հետ-մշակույթի տանը նախատեսվող հանդիպումը փոխարինվեց ախագահի բացօթյա ելույթով, եղան նաեւ սուլոցներ, երբ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը վստահություն հայտնեց երջանի ղեկավարությանը: Սա բնական համարելով, նախագահն ասաց, թե իշխանություններին պետք է եւ զովել, եւ հայհոյել:

Իրեն ուղղված հարցերի պատասխաններն ամբողջացնելով մի ելույթում, նա հայտարարեց, թե իր գործունեությանը վերաբերող հարցերին կարող է տալ մեկ պատասխան. *«Ես պատրաստ եմ կրել ամենախիստ պատասխանատվությունը եւ պատասխան տալ սեփական սխալներիս համար: Ուրիշների սխալների համար ես երբեք պատասխան չեմ տա: Ես պատրաստ եմ եւ ձեր, եւ Խաչիկ Ստամբոլցյանի, եւ ասծո դատաստանին»:*

Անդրադառնալով Կապանի երջանում ստեղծված իրավիճակին, նա հայտնեց, որ երկաթուղու անգործության պատճառով խախտվել է երջանի նորմալ կենսագործունեությունը, ուստի այժմ պետք է այլ միջոցներ ձեռնարկել՝ բենացնել ավտոճանապարհները, լուծել վառելիքի խնդիրը, որպեսզի երջանի տնտեսությունը ոտքի կանգնի, աղահովվի բնակչության զբաղվածությունը:

Խոսելով Արցախի մասին, նախագահը նշեց, որ Հայաստանի իշխանությունները մեծ ջանքերի ու զոհերի գնով աղահովում են ԼՂՀ ժողովրդի անվտանգությունը, եւ դա կտեւի այնքան ժամանակ, մինչեւ միջազգային հանրությունը Ադրբեջանին ստիպի զիջումների գնալ:

Ամփոփելով, Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը հայտարարեց, որ Զանգեզուրն ու Ղարաբաղը մեր հավիտենական Հայաստանն են, եւ այս դրժվարին պահերին հայ ազգը հուսալքվելու իրավունք չունի:

Վերջում, հեռդարձի ճանապարհին, նախագահն այցելեց երջանի սահմանապահ զորամասերից մեկը, զրուցեց հրամանատարության ու զինվորների հետ, եղավ նրանց կացարաններում, ծանոթացավ առկա խնդիրներին, խոստացավ աջակցել դրանց լուծմանը:

Նախագահի Զանգեզուր կատարած այցը եւ ուղեւորության ընթացքում հնչած ելույթները հույս են ներշնչում, թե այսուհետ իշխանություններն ավելի գործուն աջակցություն ցույց կտան այդ երջանին, չմոռանալով նախեւառաջ նրա ռազմավարական նշանակությունը:

ՀԱԿՈԲ ԱՍՍԱՏՐՅԱՆ
Կապան-Երեւան

ԼՂՀ ԳԽ դիմումը չի քննարկվելու

Ինչպես հայտնի է, 1921 թ. հուլիսի 5-ին համամիութենական կոմունիստական կուսակցության կովկասյան բյուրոն որոշում է ընդունել Լեռնային Ղարաբաղը Ադրբեջանին միացնելու վերաբերյալ: ԼՂՀ Գերագույն խորհրդի նախագահությունը դիմել է Ռուսաստանյան Դաշնության սահմանադրական դատարան այդ որոշման օրինականությունը գնահատելու համար: Ինչպես երեկ «Սնարք»-ի թղթակցին հաղորդեց Սահմանադրական դատարանի քարտուղար Յուրի Ռուցկիեւը, այդպիսի դիմում նրանք դեռ չեն ստացել: Եթե նույնիսկ Ռուսաստանի սահմանադրական դատարանը ստանա այդ դիմումը, դա չի նշանակում, թե կարող է քննարկել այն, ասաց Ռուցկիեւը: Բանն այն է, որ Սահմանադրական դատարանի մասին Ռուսաստանյան Դաշնության օրենքի 59-րդ հոդվածի համաձայն, այնտեղ իրավունք ունեն դիմել միայն Ռուսաստանի ժողովրդական պատգամավորների համագումարը, Գերագույն խորհուրդը, նրա պալատները եւ նախագահությունը, նախագահը, Գլխավոր դատախազը, Գերագույն դատարանը, ինչպես նաեւ Ռուսաստանյան Ֆեդերացիայի ժողպատգամավորները: Ավելի լավ կլիներ, նշեց Ռուցկիեւը, եթե այդ դիմումն ուղարկվեր Ռուսաստանի պատգամավորներին, որոնք շահագրգռված են Ղարաբաղյան հակամարտության կարգավորմամբ:

■

Ադրբեջանի կորուստները վերջին երկու ամիսների ընթացքում

Հայ-ադրբեջանական հակամարտության գոտում հունիս-հուլիս ամիսների ընթացքում տեղի ունեցած ռազմական գործողությունների ժամանակ Ադրբեջանի կորուստները կազմել են 28 Т-72 տանկ, 35 միավոր զրահատեխնիկա, 56 հրետանային կայանք եւ 2 մարտական ինքնաթիռ: Օգոստոսի 2-ին այսպիսի պատշոնական տվյալներ է հրապարակել Ադրբեջանի պատշպանության նախարարությունը: Նախարարության տվյալներով, օգոստոսի 1-ին եւ 2-ին Մարտակերտի երջանում ուժգին մարտեր են մղվել Մեծ Շեն, Մոխրաթաղ, Մաղավուզ բնակավայրերի համար: Խփվել է մեկ Т-72 տանկ եւ երկու հետեւակի մարտական մեքենա:

Ղարաբաղի «Նորություններ» գործակալության տվյալներով, հայ ազատամարտիկներին հաջողվել է օգոստոսի 1-ի եւ 2-ի հակահարձակման ընթացքում գրավել Չարեքտար եւ Աղդաբան գյուղերը: Գործակալության տվյալներով, այդ բնակավայրերում էր գտնվում ադրբեջանական բանակի հիմնական բազաներից մեկը: Մարտերի ժամանակ ոչնչացվել է մեկ տանկ, 3 միավոր զրահատեխնիկա եւ 4 հրետանի:

Ինչպես հայկական, այնպես էլ ադրբեջանական կողմը հաղորդել են Ասկերանի երջանի եւ Ադրբեջանի սահմանամերձ երջանների բնակավայրերի հրետակոծման մասին:

Ղարաբաղի «Նորություններ» գործակալության տվյալներով, օգոստոսի լույս 2-ի գիշերը երկու օդանավ ռմբակոծել են Ասկերանի երջանի Հայկավան եւ Արմենավան գյուղերի միջեւ ընկած գոտին: Զոհերի եւ ավերածությունների մասին տեղեկությունները ճշտվում են:

Իր հերթին, Ադրբեջանի պատշպանության նախարարությունը հաղորդեց, որ օգոստոսի լույս 2-ի գիշերը «Գրադ» կայանքներից եւ հրետանուց գնդակոծվել են Աղդամ, Ֆիզուլի եւ Ջեբրայիլ երջկենտրոնները: Վիրավորվել է 8 մարդ:

■

Էլչիբեյը վերակառուցում է պետծեռնարկությունները

Ադրբեջանի նախագահ Աբուլֆազ Էլչիբեյի հրամանագրով առեւտրի եւ հասարակական սննդի ձեռնարկությունները պետք է վերակառուցվեն եւ ստանան իրավական անձի կարգավիճակ մինչեւ հոկտեմբերի 1-ը: Փաստաթղթով արգելվում է փոխել սեփականության ձեւերը կամ ձեռնարկությունների գործունեության մասնագիտական ուղղվածությունը: Անհրաժեշտ է նաեւ պահպանել նախկինում կնքված բոլոր տնտեսական պայմանագրերը: Գրանցման ժամանակ արգելվում է փոխել վարձակալության մասին պայմանագրի պայմանները: Ինչպես նշվում է հրամանագրում, այն նպաստակ ունի բավարարել սպառողական ապրանքների եւ ծառայությունների պահանջարկը, խթանել առեւտրական ցանցի, հասարակական սննդի ձեռնարկությունների մրցակցությունը, ինչպես նաեւ նախադայմաններ ստեղծել այդ ոլորտներում սեփականաշնորհում անցկացնելու համար:

■

Կսովորեն Թուրքիայի ռազմական բուհերում

Ադրբեջանի ժողովրդական ճակատը 80 երիտասարդ է ուղարկել Թուրքիայի ռազմական բուհեր ուսանելու: Ինչպես հաղորդեց Բաքվում հրատարակվող «Հայելի» լրագիրը, վկայակոչելով Ադրբեջանի ազգային անկախություն կուսակցության ղեկավար էքիբար Մամեդովին, այդ քայլը չի համաձայնեցվել նախարարության հետ: Մամեդովի խոսքերով, այդ փաստն առաջացրել է թուրքական կողմի դժգոհությունը, քանի որ հասարակական կարգի համաձայն, Ադրբեջանի քաղաքացիները Թուրքիայի ուսումնական հաստատություններ պետք է ընդունվեն պետական, ոչ թե հասարակական-քաղաքական կազմակերպությունների ուղեգրերով:

«Հայելի» լրագիրը չի հաղորդել, թե ԱԺՃ-ի կողմնակիցները հետ կուղարկվեն Ադրբեջան:

■

Վիճակագրություն եւ ընդհանրացումներ. Ազգ եւ կուսակցություն

Ընդամենը մեկուկես տարի առաջ Այաստանն ուներ մեկ կուսակցություն՝ կոմունիստական: Այսօր Հայաստանում գրանցված են 24 նոր կուսակցություններ:

Խորհրդանշական թիվ է: Հիշեցնեմ, որ Ռուսաստանում 1991 թ. արտ ամսից մինչեւ այսօր գրանցվել է 25 կուսակցություններ: Նրանցից մեկ-երրորդը «Նոր ձախերի» կուսակցությունը գրանցման պահին ուներ 115, իսկ ամենամեծը Ռուսաստանի դեմոկրատական կուսակցությունը՝ 28608 անդամ:

Ռուսաստանի բոլոր 25 կուսակցությունները միավորում են ընդհանուր առմամբ մոտ 90 000 անդամ: Այսպիսով, հոդս ցնդեց եւս մեկ հրդահին առասպել, թե իբր ամբողջ ժողովուրդը հավանություն է հայտնում կոմունիստական կուսակցությանը, որի շարքերում հավաքագրված է 18 միլիոն «կուսակցականներ»: Անհայտացան հոգով ու սրտով լավ մի միլիոնները: Փոխարենը առաջացավ մի պարզ ճշմարտություն՝ բոլշեւիկյան երկրներում կուսակցությունն միայն չնչին մասն է կամ ոչ մի կուսակցությանն անդգրկած ճնշող մեծամասնությունը մի կուսակցության անդամ չեն համարում լինել: Դրա ապացույցն այն է, որ այսօրվա Ռուսաստանի գերբիկացած ու քաղաքականացված պայմաններում բնակչության փաստորեն միայն 0,05 տոկոսն է կուսակցական: Այս թիվը 150 անգամ փիչ է, քան նախկինում էր:

Հայաստանում մոտավորապես նույն պատկերն է: Ճշգրիտ տվյալներ չենք կարող բերել, քանզի պարզվեց, որ գրանցված կուսակցությունների մասին որեւէ տվյալ ստանալը հավասարվում է պետական գաղտնիքին հավակնելուն: Կարծում ենք, դա նրանից է, որ Հայաստանի 24 կուսակցությունների կեսը հազիվ թե իրենց շարքերում ունենան մի քանի տասնյակ կամ հարյուր անդամ: Սակայն կուսակցության անդամների թիվն այնքան էլ էական չէ: Ավելի հետաքրքիր է, թե բնակչության որ մասն է հավանություն տալիս տվյալ կուսակցությանը:

1991 թ. փետրվարից կատարած մեր ուսումնասիրությունները վկայում են, որ միայն երկու կուսակցություն են ամենաշատ ժողովրդի ուշադրությանն արժանանում ՀՀՇ-ն եւ ՀՅԴ-ն: Մնացած կուսակցությունների մասին մարդիկ թեթեւակի պատկերացում ունեն կամ նույնիսկ չեն էլ լսել նրանց գոյության մասին:

Ըստ մեր վերջին հետազոտության արդյունքների, որը կատարվել էր 1992 թ. հուլիսի 1-9-ը Երեւան քաղաքի 1200 բնակիչների երջանում, մարդկանց համակրանքը կուսակցությունների նկատմամբ բաժանվում է հետեւյալ կերպ.

1. ՀՀՇ - 14 տոկոս
2. ՀՅԴ - 11,9
3. ՌԱԿ - 5,4
4. ԱԻՄ - 4,8
5. ԱԺՄ - 3
6. Այլ կուսակցություններ - 3,2
7. Հանրապետական կուս. - 1,7
8. Կոմունիստական կուս. - 3,8
9. Ոչ մի կուսակցության չեն համակրում - 54,9:

Համեմատության համար բերենք նախկինում կատարված հասարակական կարծիքի ուսումնասիրությունների արդյունքները հինգ կուսակցությունների վերաբերյալ:

Անցած մեկ տարվա ընթացքում ՀՀՇ-ին համակրողների թիվն ասիճանաբար նվազել է, իսկ ՀՅԴ-ինը ու ՌԱԿ-ինը աճել 2-3 անգամ: Կոմկուսին ու ԱԻՄ-ին համակրողների թիվը գրեթե անփոփոխ է մնացել:

Տարբեր քաղաքագետներ ու սոցիոլոգներ ճիգեր են անում ներկայացնել այնպես, թե իբր դաշնակցությունն այսօր արդեն ամենատարածված կուսակցությունն է: Նրանք փորձում են ցանկալին որպես իրականություն հռչակել: Սակայն դա այդպես չէ: Ըստ հասարակական կարծիքի վերջին հետազոտության, ՀՅԴ-ին համակրողների թիվը բավականին համեստ տոկոս է կազմում եւ ամենամեծը չէ: Այլ բան, որ մարդկանց մոտ 25 տոկոսը գտնում են, թե Դաշնակցությունը մեծ աղագա կունենա: Սա առայժմ լոկ ցանկություն է: Ցանկություն, որը դաշնակցությունը պետք է ի վիճակի լինի արդարացնելու: Չմոռանանք, որ Հայոց համազգային շարժումը ոչ հեռավոր անցյալում իր շարքերում գրեթե ամբողջ ազգն էր հավաքագրում: Քչերն էին կողքից իրենց դիտորդի դերում պահում համազգային շարժման հանդեպ: Այսօր քչերն են նրա շարքերում: Համազգային շարժմանը չհաջողվեց իսկապես համազգային դառնալ:

Իսկ գուցե պարզապես միակուսակցության դարն է անցնում: Ոչ մի կուսակցություն էլ ամբողջ ժողովրդի կամ նրա մեծ հատվածի անունից հանդես գալու իրավունք չունի: Մեր ժողովուրդը հոգնել է կուսակցություններից ու նրանց խաղերից: Ժողովրդի մեծ մասը ոչ մի կուսակցության էլ չի հարում: Արեւմուտքում այս երեւույթն այնքան տարածված է, որ նույնիսկ իր անունն ունի: Այնտեղ էլ ամենամեծ կուսակցությունը «անկուսակցականների կուսակցությունն» է: Քաղաքական կուսակցությունների դարն անցնում է: Ժողովրդավարական իշխանությունները պետք է հենվեն անմիջապես ժողովրդի լայն զանգվածների, ոչ թե կուսակցությունների վրա:

Պատմության ծանր պահերին ազգն իր ողջ հավաքական կամքով ու խելքով է ձգտում իր բախտին տեր կանգնել: Ազգը վեր է կուսակցություններից: Կուսակցությունների մեջ զանազան վեճերն ու տարաձայնությունները նեղ բնույթ ունեն: Նրանք աղարդյուն փորձեր են անում ժողովրդին ներքաշել այդ գզվռոցի մեջ, որպեսզի ընդլայնեն դրա շրջանակները եւ տան համաժողովրդական հնչողություն: Աշխարհի բոլոր կուսակցություններն էլ ձգտել են իրենց տեսակետը փաթաթել ժողովրդի վզին: Շատ քչերին է դա հաջողվել, այն էլ կարճ ժամանակով:

Այսպիսով, թողնենք վեճերը կուսակցություններին, ժողովրդին արհեստական պառակտման չհրահրենք, այլ հակառակը՝ նրա հավաքական կամքը ուղղենք ազգօգուտ գործերի: Այժմյան իշխանությունները դեռ վայելում են ժողովրդի վստահությունը, ուստի եւ որեւէ կուսակցության միջնորդության կարիք չունեն: Օգնություն՝ այո, բայց ոչ միջնորդություն:

ԳԵՎՈՐԳ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

Չկա՛ անիշխանություն. կա՛ շահի իշխանություն, կամ սայլը ճռռալու փոխարեն՝ սելվորն է ճռռում...

Երբ նորանկախ հանրապետությունը միաժամանակ տնտեսական, քաղաքական եւ ինքնաքաղաքական պատերազմներ է մղում, իսկ որոշ մարդ իշխանավորներ այդ ընդհանուր շփոթից օգտվելով միայն անձնական շահի մասին են մտածում եւ շունչերը պահած ինչպես իրենց, այնպես էլ իրենց մի բուռ մերձավոր-համախոհների համար նյութ կուտակելու անօրինական, իսկաժողովրդական ճանապարհներ են փնտրում, ի՞նչ է դա, անիշխանությո՞ւն, թե շահի հզոր իշխանություն...

Արագածում մի քանի իշխանիկների ախորժակը աչք է ծակում, իսկ երբ այդ մասին խոսք է բացվում, «ժողովրդի ծառաները» անմեղ կեցվածքով ուսերն են վեր քաշում. դե, իրենք ի՞նչ մեղք ունեն, բոլոր դրանց համար չարաբախտներ թույլ տված բնագավառների ղեկավարները եւ համապատասխան հանձնախմբերը պատասխան տան: Ասենք, եթե երջխորհրդի նախագահ Ասատուր Կարապետյանը իբր «առաջին անգամ» լսում է, որ իր առաջին տեղակալ Բաքր Սադունյանի որդուն Ամրե Թազա գյուղի 34,965 ռուբլի հաշվեկշռային արժեք ունեցող դպրոցական շենքը նվիրաբերվել է ընդամենը 2268 ռուբլով (կցվում են այս բոլոր փաստերի տեղեկանքներ, լուսանկարներ), չի զայրանում, ավելի շաս զարմանում է, որ նման «մանր հարցերով» «բազմահոգս» նախագահ են անհանգստացնում...

Իսկ որքան նվազում է նման նվիրատվությունների արժեքը, այնքան աճում է նախագահի անտարբերությունը. չէ՞ որ, ըստ երեւույթին, հենց նրա աշխատասենյակում բազմիցս ծանրութեթեւ է արվել, թե, օրինակ, իր մյուս տեղակալի Ազատ Ավագյանի որդուն արժե՞ հսկա անասնաշենք հաստատել ընդամենը 604 ռուբլի 80 կոպեկով, կամ անհավատարմություններով լեցուն այս ժամանակներում «լիարժեք հավատարմություն» ցուցաբերող նախագահի անձնական վարորդին մեծ բա՞ն է Գեղարոս գյուղում դարձյալ չնչին գումարով նախկին խորհտնտեսության գրասենյակի երկհարկանի շենքին տիրանալու դատվին արժանացնել...

Այսպես հենց այդ մարդիկ էին, որ նախընտրական դայֆարի ժամանակ «փոքրիկ» նվերներով, ասենք՝ արտասահմանյան կահույքներով, ամեն ինչ արեցին, որ նոր, ժողովրդավարության դայմաններում վերստին հին նախագահը ընտրվի:

Հետո ի՞նչ, թե հեռագայում իրեն բազմիցս անվստահություն կհայտնվի, թե ինքն իր նախագահական ամբիոնից ընդդիմախոս դատարանական խմբի դահանջով ստիպված կլինի խոստովանել, որ 1991 թ. հունվարից մինչեւ անասունների սեփականաշնորհման ավարտը 1991 թ. սեպտեմբեր ամիսը, մանր եղջերավոր անասունների անկումներն ու հարկադիր մորթերը կազմել են 9357 գլուխ, կամ «եղբ» է եղել երջանում եղած գլխամանակի 34 տոկոսը:

Ի՞նչ կա որ, եթե նոր տնտեսածեւի անցնող անասնաղահական երջանում 1992 թ. առաջին չորս ամիսներին մթերված կաթը կազմում է բնամթերային հաշվի տարեկան առաջադրանքի միայն 3 տոկոսը, միսը՝ 1 տոկոսը:

Մի՞թե «տրամաբանական չէ», որ հիշյալ ցուցանիշների կողքին «փայլուն» կթվա այն, որ գյուղխորհուրդների տնօրինությանը հատկացրած 2546 հեկտար դեպատական-դահեստային վարելահողերից 1991 թ. ստացվել է... 69 հազար ռուբլու եկամուտ: Սա «ուրացավության» վառ աղացույց է, իսկ եթե մեր նորաստեղծ հանրապետության աղքատ գանձարանը դա էլ չհասներ... ո՞վ էր տերը:

Սրանք «մանր» հարցեր են, այ, լավ չէր, որ նախագահի քավոր դատախազը երջխորհրդի դատգամավոր Հովհաննես Պալյանը ստիպված էր երջխորհրդի նստաշրջաններից մեկում, փաստերի ճնշման տակ, հայտարարել եւ, ինչպես ասում են, ջրի երես հանել այն, որ նախագահի տիկինը Բավական Գրիգորյանը, երջկոոդվարչության դահեստներից անօրինաբար «մի քանի կիլոգրամ» կարագ է տարել, թեեւ ով է տեսել նախագահի անկարագ տուն:

Իմիջիայլոց, լավ կլիներ, որ շատախոս ընդդիմախոսների ականջը չընկնեին նաեւ մի քանի այլեւայլ փաստեր, օրինակ, բանկ ու կրակ այս դայմաններում փեսա երջխորհրդի նախագահը իր աներոջը Արմենակ Գրիգորյանին հնարավորություն չէր ընձեռնի կարճ ժամանակամիջոցում 3, իսկ աներորդի Գառնիկ Արմենակի Գրիգորյանին ընդամենը երկու մեքենայի տեր դառնալ: Չէ՞ որ դրանցից մեկը Գառնիկի կոոպերատիվի անունով է ձեւակերպված:

Մեծ աշխարհ է, փոքրիկ երջան, քանի դեռ տերն ինքն է՝ Ասատուր Կարապետյանը, իշխանության ընթացքում այլ բաներ էլ են հնարավոր, ինչո՞ւ նախկին կուսերջկոմի վերջին առաջին քարտուղար, նախագահի «հավատարիմ» ընկեր Ալբերտ Տոնոյանի համար չքողարկել նրա ծառայողական «Գազ-31» մակնիշի ավտոմեքենան, օրեր են՝ կմթնեն, կլուսանան, ընդդիմախոսները կհոգնեն իրենց «անիմաստ» աղաղակներից, մեքենան կտա ընկերոջը, ո՞ր ընկերոջ մեքենան մի օր պետք չի գա: Չէ՞ որ այսօր Ալբերտը նախագահի ոչ միայն ընկերը, այլեւ շատ փակուղիներից դուրս բերելու «ավագ» խորհրդատուն է: Այ, հենց նրա խորհրդով էր, որ 1992 թվականի հունիսի 23-ի երջխորհրդի նստաշրջանում ընդդիմախոս դատգամավորական խմբի որդես բողոք դահլիճը լքելուց հետո, տուն-տնովի մնացած «նախագահական» դատգամավորները որոշեցին մինչեւ տարեվերջ այլեւս չքննարկել նախագահին անվստահություն հայտնելու մասին հարցը: Այլ որոշումներ եւս ընդունվեցին. դակաս տարօրինակ եւ հետաքրքիր չէ նաեւ այն, որ այդ նույն նստաշրջանով երջանի ՆԳ բաժնի դետավտոտեսչության դետ, երջխորհրդի դատգամավոր, նախագահի մանկության ընկեր Շուրա Թովմասյանն ընտրվեց երջխորհրդի նախագահության անդամ, երջխորհրդի օրինականության, հասարակական կարգի, սոցիալական արդարության եւ հրադարակայնության աղահովման հարցերի հանձնաժողովի նախագահ. ախր դետավտոտեսչության դետն այդ նստաշրջանի շեմին հրադարակավ «փայլուն» քննություն էր հանձնել» գողացել էր Ծաղկահովիտի 80 հազար ռուբլի հաշվեկշռային արժեք ունեցող անավարտ անասնաշենքերից մեկը... Շրջանում ընդունված կարգ է դարձել՝ անօրինականությամբ, այսինքն մինչեւ երջխորհրդի առաջին նստաշրջանը, «կարգին արդյունքի» հասնելու մղմամբ, երջխորհրդի 60 դատգամավորներից 28-ը ստացել են արտասահմանյան կահույք, ա՜յ քեզ չկամություն... Դարձյալ չկամություն չէ՞, որ նախագահի անմիջական ջանքերով, 1991 թ. հունվարից առ այսօր, 10 դատգամավոր հիմնարկատերեր են դարձել, որ իր թիմն ուժեղանա ու էլի դժգոհողներ կան: Դժգոհող, չկամ դատգամավորներ, այստեղ են ասում՝ սայլը ճռռալու փոխարեն սելվորն է ճռռում...

Ախր ինչպես խե՞ղճ նախագահը հանդուրժի, երբ էն խառը ժամանակներում երդվյալ կոմունիստ, այսօր արդեն նախագահի տեղակալ Ազատ Ավագյանը, առանց աչք թարթելու, անմիջապես դարձավ ՀՀԵ-ական եւ դեռ նախագահի իր բեկնածությունը հանեց հօգուտ Ասատուր Կարապետյանի, սակայն հետագայում «երախտամոռ» «Հայք» թերթը մատնանշեց, որ երջանում ոսկեղենի առանց վերագնահատման վաճառելու դատճառով մեր նորաստեղծ դետությանը 145 հազար ռուբլու վնաս է հասցվել: Ախր, բա չասե՞ք, որ երջխորհրդում նախագահի ՀՀԵ-ական տեղակալ կա եւ որ նրա եղբոր որդուն նոր նշանակում է տվել՝ «Բերրիություն» երջմիավորման տնօրեն:

Դարձյալ են ասում՝ սայլի փոխարեն սելվորն է ճռռում:

Չէ, չարժե հանդուրժել, եւ թող ոչ ոք չզարմանա, որ միայն վերջերս զորարանների տակ չստորագրելու համար նախագահի աներորդու կողմից ծեծի ենթարկվեց երջխորհրդի նախագահության անդամ, երջխորհրդի դատգամավոր Ռեզո Արաբյանը, զորարանների փնջի արժանացավ Արմենորեն լրատվական գործակալության թղթակից, երջխորհրդի դատգամավոր Լեւիկ Ամիրբեկյանը, մի քանի շաբաթում տարատեսակ ստուգումների ենթարկվեց ԱՏՁ-ի տնօրեն, երջխորհրդի դատգամավոր Ռոստեր Մուրադյանը: Որ մեկը թվել... Էլի շատերը դետք է ճնշվեն եւ ահաբեկվեն: Չդետք է հանդուրժել, քանի աթոռին ես, քանի կա անիշխանություն, չէ, շահի իշխանություն՝ միայն ջարդել չկամ չարախոսներին...

Հ. Գ. Մի փաստ էլ կա՝ թող իմանա Հայաստանի Հանրապետության Գերագույն խորհրդի դատգամավոր, իրավական հանձնաժողովի անդամ, Արագածի ժողովրդի ընտրյալ Աշոտ Մխիթարի Հակոբյանը. թե մտքին դնի Արագածի երջխորհրդի նախագահը նրան էլ կարող է «մոռնել». արդեն բողոք-երեւակայություններ են հասել հանրապետության տարբեր ասյաններ: Առայժմ նախագահը բավարարվել է Գերագույն խորհրդի դատգամավորին որդես երջանի մթնոլորտը լարող դիտակավորել, մինչեւ... Տեսնենք:

ԱՇՈՏ ՀԱԿՈԲՅԱՆ
ՀՀ ԳԽ դատգամավոր
ԼԵՎԻԿ ԱՄԻՐԲԵԿՅԱՆ

50 հազար դոլլարի դեղորայք Աբովյանին, $ 1000 «Հայաստան» հիմնադրամին

Կազմակերպությամբ Հայաստանի տնտեսական զարգացման խորհրդի, վերջերս երկշաբաթյա այցելությամբ Հայաստանում էին գտնվում ՀԲԸ Միության Բուենոս Այրեսի Մարի Մանուկյան վարժարանի այս տարվա երջանավարտները: Նրանք իրենց հետ բերել էին 50 հազար դոլլար արժողությամբ դեղորայք, որը հանձնեցին Աբովյան քաղաքի մանկական հիվանդանոցին: Նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի հետ հանդիպման ընթացքում երջանավարտները իրենց միջոցներից գոյացած հազար դոլլար գումարը հանձնեցին նախագահին՝ «Հայաստան» հիմնադրամի համար:

Երեկ երջանավարտների մի խումբ այցելեց խմբագրություն եւ խնդրեց թերթի միջոցով շնորհակալություն հայտնել Հայաստանի Հանրապետության նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանին եւ Ամենայն Հայոց կաթողիկոս Վազգեն Ա-ին սիրալիր ընդունելությունների եւ շնորհված տեսակցությունների համար:

Արգենտինահայ երջանավարտները առանձին երախտագիտությամբ են հիշում Հայաստանի Տնտեսական զարգացման խորհրդի տնօրեն որդ. Ռոմեն Կոզմոյանի, փոխտնօրեն որդ. Աշոտ Շաթոյանի, ՀԲԸ Միության երեւանի գրասենյակի տնօրեն որդ. Աշոտ Ղազարյանի գործադրած ջանքերը իրենց այցը եւ Հայաստանում հանգիստը կազմակերպելու համար: Նրանք խոստանում են, հակառակ հեռավորության, շարունակել աջակցել Հայաստանի վերակառուցման գործին, հավատարիմ արդեն մի տասնամյակ ի վեր Մարի Մանուկյան վարժարանում իրենց ստացած դաստիարակության: ■

ԱՆԴՐԱԴԱՐՁ ՏՊԱԳՐՎԱԾԻՆ

Երմենչիչն արդեն հայտնի էր

Ձեր թերթի ս.թ. թիվ 62 (154), հուլիսի 23-ի համարում տպվեց լրագրող Բաբկեն Սիմոնյանի հոդվածը *«Հայկական նորահայտ»* (ընդգծումը մերն է.- Ա. Հ.) հուշարձան Սերբիայում, երմենչիչ» վերնագրով: Հոդվածագրի մի շարք արտահայտություններից դատելով այն տպավորությունն է ստեղծվում, իբր նրա նյութը հայտնագործություն է առնվազն հայ հասարակության համար: Այնինչ, անցյալ տարվա օգոստոսին լինելով Սերբիայում եւ այցելելով երմենչիչ վանքը, «Ռեսպուբլիկա Արմենիա» թերթում (1991 թ., 8 հոկտեմբերի, թիվ 189, էջ 3) ես առաջին անգամ հայ ընթերցողին ներկայացրի իմ ուղեւորության արդյունքները, ինչպես նաեւ վանքի մասին բոլոր հայտնի տեղեկությունները: Իմ այդ հոդվածը հրապարակվեց ս. թ. հունվարին նաեւ սերբական մամուլում: Ի դեպ նշեմ, որ այս տարի լրանում է երմենչիչ վանքի 500-ամյակը եւ այն պետք է նշվեր մեծ հանդիսավորությամբ, եթե դրան չխանգարեր Հարավսլավիայի ծգնաժամային վիճակը: Հույս ունեմ, որ իմ այս նամակն ի գիտություն կընդունվի հոդվածագրի եւ խմբագրության կողմից:

Մնալով Ձեր թերթի հավատարիմ բարեկամ՝

ՍԵՐՈ ՀՈՎՍԿԻՄՅԱՆ
Բանասիրության թեկնածու

Ի հիշատակ ազատամարտիկների

Կիրակի օրը, ինչպես նախօրոք հայտարարված էր, Ազատության հրապարակում տեղի ունեցավ Հայ առաքելական եկեղեցու Արարատյան թեմի կազմակերպած եկեղեցական արարողությունը՝ նվիրված Արցախ աշխարհի հերոս ազատամարտիկներին ու Հայաստանի սահմանների պաշտպաններին եւ ազատագրական պայքարի սուրբ նահատակների ու անմեղ զոհերի հիշատակին:

Միջոցառմանը, բացի Արարատյան թեմի առաջնորդ Գարեգին եպս. Ներսիսյանից, մասնակցում էին նաեւ Կանադայի հայոց թեմի առաջնորդ Տ. Հովհան եպս. Տերտերյանը, Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների Արեւելյան, Արեւմտյան եւ Կանադայի հայոց թեմերի հոգեւոր տպասավորներ, ինչպես նաեւ եկեղեցու երգչախմբերը:

Առայժմ դժվար է գնահատել հայ առաքելական եկեղեցու հրապարակ դուրս գալու այս քայլը, բայց ինչպես նշեց արարողությանը ներկա գտնվող բանաստեղծուհի Սիլվա Կապուտիկյանը, անդառնալի, ցավալի կորուստներ բերող պատերազմների ժամանակ բնակչությունը աղավնե եւ հույս է փնտրում ու հաճախ այն եկեղեցին է պարգեւում:

Հ. Պ.

Հայ բժիշկների միջազգային 5-րդ համաժողովը

Հայ բժիշկների 5-րդ համագումարը, որը կայացավ Փարիզում հուլիսի 16–22-ը, շեշտը դրեց Հայաստանի առողջապահության խնդիրների լուծման արդյունավետ ուղիների, մեթոդների մշակման ծրագրի վրա: Համագումարին մասնակցում էին շուրջ 540 բժիշկներ 23 պետություններից: Ֆրանսիա էր մեկնել նաեւ 21 հոգուց բաղկացած առողջապահության նախարարության հանձնախումբը՝ ՀՀ առողջապահության նախարար պրոֆ. Արա Բաբլոյանի ղեկավարությամբ:

Մի քանի օրվա ընթացքում կատարվեց բավականին ծավալուն աշխատանք. ներկայացվեցին Հայաստանի պառողջապահության բարելավմանն ուղղված բազմաթիվ օգտակար առաջարկներ: ■

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՄԵՐԻԿՅԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ԿԱՐՃ ԴԱՍԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՇԱՐՔ

Հայաստանի Ամերիկյան Համալսարանը հայտնում է, որ կարճ դասախոսությունների շարքից հերթական դասախոսությունների թեմաներն են *«Աշխատանքային իրավունք»* եւ *«Առողջապահական եւ հիվանդանոցային կառավարում»*: «Աշխատանքային իրավունք» դասախոսությունը կկարդա Կալիֆորնիայի համալսարանի ընդհանուր իրավաբանական ծառայությունների գրասենյակի իրավաբան Յան Բեհրսինը: «Առողջապահական եւ հիվանդանոցային կառավարում» դասախոսությունը կկարդա Կալիֆորնիայի Հարավային համալսարանի հասարակական կառավարման պրոֆեսոր Լուիս Ֆրիսը: «Աշխատանքային իրավունք» դասախոսությունը կտեւի սեպտեմբերի 7-ից 18-ը, երկուշաբթի, չորեքշաբթի, ուրբաթ օրերը, ժամը 17:00-19:30: «Առողջապահական եւ հիվանդանոցային կառավարում» դասախոսությունը կտեւի սեպտեմբերի 21-ից հոկտեմբերի 2-ը, երկուշաբթի, չորեքշաբթի, ուրբաթ օրերը, ժամը 17:00-19:30:

Դասախոսությունները կընթանան անգլերեն լեզվով, միաժամանակյա թարգմանությունը ապահովվում է: Դասախոսության արժեքը 200 ռուբլի է: Այն անձինք, ովքեր ի վիճակի չեն վճարելու այդ գումարը, կարող են դիմել ՀԱՀ կրթաթոշակ ստանալու համար: Լրացուցիչ տեղեկությունները եւ գրանցման կարգը կարող եք ստանալ, զանգահարելով Հայաստանի Ամերիկյան համալսարան հետեւյալ հեռախոսահամարներով 27-10-85 եւ 27-16-29: Մեր հասցեն է՝ 375019, Մարշալ Բաղրամյանի պողոտա 40:

digitised by A.R.A.R.@

Մինսկի խմբի վեց երկրներ դատապարտել են Ադրբեջանի կողմից Մարտակերտի գրավումը

Հայաստանը հանդես է եկել հայտարարությամբ

Ինչպես արդեն հաղորդել էինք, օգոստոսի 1-ին Հռոմում վերսկսվեց Լեռնային Ղարաբաղի հիմնահարցի կարգավորման Եւրոպայի անվտանգության եւ համագործակցության խորհրդի Մինսկի խորհրդաժողովի նախապատրաստական հանդիպման չորրորդ փուլը: Հայաստանի Հանրապետության պատվիրակության պահանջով, Մինսկի խմբի վեց երկրներ՝ ԱՄՆ, Իտալիան, Ռուսաստանը, Ֆրանսիան, Գերմանիան եւ Հայաստանը դատապարտել են Ադրբեջանի կողմից ռազմական գործողությունների շարունակումը Լեռնային Ղարաբաղի հյուսիսային շրջաններում, նրանց կողմից Մարտակերտի գրավումը, ինչպես նաեւ խաղաղ բնակչության դեմ ռազմական ավիացիայի օգտագործումը: Այս մասին տեղեկացրեց Հայաստանի արտգործնախարարության մամուլի կենտրոնը: Իսկ երեկ կայացած բրիֆինգում հանրապետության նախագահի մամուլի քարտուղար Ռաֆեն Շուգարյանը հայտարարեց, թե ըստ վերջին տեղեկությունների, Հռոմի նիստում անցել է մարտի 24-ի բանաձեւը, որի համաձայն Ղարաբաղը ներկայացվելու է ընտրյալ եւ այլ ներկայացուցիչներով: Ընտրյալ ներկայացուցիչները Ղարաբաղի իշխանություններն են, իսկ այլ ներկայացուցիչների անվան տակ ենթադրվում էր ադրբեջանական համայնքը: Սակայն, որոշ ջանքերի շնորհիվ, հաջողվել է այլ ներկայացուցիչների մեջ մտցնել հայկական եւ ադրբեջանական համայնքներին, միաժամանակ պահպանելով նաեւ ընտրյալ ներկայացուցիչների մասնակցությունը:

Այդ մասին հայտարարել է Մինսկի խորհրդաժողովի նախագահ Մարիո Ռաֆաելլին: Թուրքիայի եւ Ադրբեջանի ներկայացուցիչները դեմ են եղել լիազոր նիստին դարաբաղցիների մասնակցությանը եւ որպես բողոքի նշան լքել են հանդիպման դահլիճը:

Ռաֆաելլին բացատրել է, թե դա ընդամենը աշխատանքային խմբի նիստ էր եւ օգոստոսի 3-ին, առավոտյան ժամը 10-ին Թուրքիայի եւ Ադրբեջանի ներկայացուցիչները վերադարձել են դահլիճ:

Պրն. Շուգարյանը հայտնեց նաեւ, թե Ղարաբաղի ներկայացուցիչների պնդմամբ, իրենց մասնակցության կարգավիճակն առայժմ ճշված չէ: Նա տեղեկացրեց նաեւ, թե Հռոմում կքննարկվի մի փաստաթուղթ, որը բաղկացած է չորս կետից՝ Լաչին, Շուշի, Շահումյան, Մարտակերտ: Նույն օրը Հռոմի նիստում Հայաստանի պատվիրակությունը հանդես է եկել հանդիպման մասնակից երկրներին ուղղված մի հայտարարությամբ, ուր ասվում է, թե Հայաստանը դատապարտում է Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության դեմ Ադրբեջանի ագրեսիան: Հայտարարության մեջ նշվում է նաեւ, թե Ադրբեջանի կողմից Շահումյանի եւ Մարտակերտի շրջանների գրավումը կարող է լրջորեն խանգարել Ղարաբաղյան խնդրի լուծման խաղաղ ընթացքին: Փոխարենը, Ադրբեջանը Մինսկի խորհրդաժողովի հանդիպման նախնական բանակցություններն օգտագործում է, որպեսզի պարտադրի ռազմական միջոցներով կատարված փաստի քաղաքականությունը: Հայաստանի պատվիրակությունը նշում է, թե Ադրբեջանի նման դիրքորոշումը չի կարող նպաստել հարցի խաղաղ կարգավորմանը եւ այդ իմաստով աջակցում է Մինսկի խորհրդաժողովի անդամ երկրների լուրջ վերաբերմունքը եւ ադրբեջանական ագրեսիայի դատապարտումը: Մյուս կողմից, Հայաստանն ափսոսանք է հայտնում, որ Թուրքիան այդ հարցում կողմնակալ եւ արտավոր դիրքորոշում է որդեգրել, եւ ըստ հայկական կողմի ունեցած լուրերի, կարծես թե ցանկանում է հաստատել թուրքական ռազմական խորհրդատուների ներկայությունը ադրբեջանական զինված ուժերում եւ դրանով իսկ ցույց տալիս Լեռնային Ղարաբաղի խնդրում իր միջամտությունը: Հայաստանի պատվիրակությունը դատապարտելի է համարում նաեւ այն անհավասարակշռությունը, որ ստեղծվել է Մինսկի խմբի նիստում Թուրքիայի կողմից Ադրբեջանի դիրքորոշմանը պարբերաբար աջակցություն ցուցաբերելու պատճառով: Միեւնույն ժամանակ, հայտարարության մեջ ասվում է, թե Լեռնային Ղարաբաղի խնդրի որեւէ լուծում պետք է հիմնված լինի Ադրբեջանի եւ Լեռնային Ղարաբաղի իշխանությունների միջեւ երկխոսության հաստատմամբ: Դրա համար բարենպաստ կառուցվածք կարող է հանդիսանալ Մինսկի խորհրդաժողովը: Ընդ որում, Ղարաբաղի իշխանությունների Մինսկի խորհրդաժողովին մասնակցության հարցը ունի հիմնարար նշանակություն: Այդ առթիվ Հայաստանի պատվիրակությունն առաջարկում է, որ Լեռնային Ղարաբաղի իշխանություններին տրվի Լեռնային Ղարաբաղի ընտրված ներկայացուցիչների կարգավիճակ եւ ընդունվի, որ նրանք իրավունք ունեն վետո դնել այն բոլոր որոշումների վրա, որոնք կվերաբերեն Լեռնային Ղարաբաղին:

Մինսկի խորհրդաժողովի անցկացման օրվա վերաբերյալ առայժմ տեղեկություններ չկան:

Հ. Ա.

Եկեղեցի եւ հասարակություն

Հայր Ներսես վարդապետ Տեր-Ներսիսյանը Հայաստանի հայ կաթողիկե համայնքի առաջնորդն է

Նա Հռոմի Սրբազան Քահանայապետ Հովհաննես-Պողոս Բ-ի կողմից վերջերս ստացավ արքեպիսկոպոսի աստիճան

Հայր Ներսեսը ծնվել է 1920 թ. Պոլսում: 1922-ին ընտանիքով հաստատվել են Բուխարեստում: 1926-1931 թթ. հաճախել է տեղի Միսաքյան վարժարանը, ապա Սոֆիայի Մեսրոպյան ճեմարանը: 1933-ի վերջից Հայր Ներսեսը գալիս է Վենետիկ: Մինչեւ 1940 թ. սովորում է հայագիտական Լեւոնյան ուսումնարանում, որից հետո անդամագրվում է Մխիթարյան միաբանությանը: 1940-46 թթ. հաճախում է Հռոմի միջազգային Գրիգորյան համալսարանը՝ ստանալով փիլիսոփայության եւ աստվածաբանության բարձրաստիճան արծաթե եւ ոսկե շքանշաններ:

Ավելի քան 40 տարի Հայր Ներսեսը Ս. Ղազարում զանազան պատասխանատու պաշտոններ է վարում. 1948-52 թթ. խմբագրում է նախ «Հայ ընտանիք» ամսագիրը, ապա «Բազմավեպ» հանդեսը:

Հրատարակել է Աբաթել Սյունեցու «Դրախտագիրքը» (1956 թ.), ընդարձակ ուսումնասիրություններ Մեսրոպ Մաշտոցի Աղաչխարության շարականներ (1962 թ.), Մխիթար Աբբահոր «Աշխարհաբարի քերականության» մասին (1976 թ., բնագիրը եւ քննությունը), հայկական մանրանկարչությանը նվիրված հատոր (1991 թ. հայերեն, անգլերեն) եւ այլն... Տարիներ շարունակ աշխարհի զանազան քաղաքներում դասախոսություններ է կարդացել հայոց պատմության, կրոնի, լեզվի թեմաներով: 1991 թ. հոկտեմբերի 2-ի վճռագրով Հռոմի Սրբազան քահանայապետ Հովհաննես-Պողոս Բ-ի կողմից նշանակվել է Արեւելյան Եւրոպայի Հայ Կաթողիկե համայնքի Առաջնորդ:

Մեր թղթակիցն Աշոցքում հարցազրույց ունեցավ Հայր Ներսես Տեր-Ներսիսյանի հետ:

– Հայր Ներսես, նախ թույլ տվեք շնորհավորել Ձեզ արքեպիսկոպոս ձեռնադրվելու պատվական առիթով եւ հուսալ Ձեր աղոթքները:

Մեր հասարակությունը գիտի, որ 1991 թվականի հոկտեմբերի 6-ին Աշոցքում կայացավ «Տիրամայր Նարեկի» իտալական հիվանդանոցի հանդիսավոր բացումը: Դա Սրբազան Պապի նվերն էր հայ ժողովրդին, որը կրկին անգամ ցույց է տալիս նրա ջերմ վերաբերմունքը մեր ժողովրդի նկատմամբ: Այս առիթով Սրբազան Պապը, ելնելով «ՀՀ խղճի ազատության եւ կրոնական կազմակերպությունների մասին» 1990 թ. հաստատված օրենքից, հիմնեց նոր Առաջնորդություն եկեղեցական վիճակ: Առաջնորդական առաքելությունը հանձնարարվեց Ձեզ: Պատմեք այս առթիվ Ձեր ունեցած զգացումների մասին:

– Ուրախություն եւ մեծ ոգեւորություն է ինձ համար, որ ավելի քան երեքդարյա հոգեւոր ծառայությունս Մխիթարյան Միաբանությանը լրացավ կարեւոր եւ ինձ համար բանկ մեկ առաքելությամբ՝ Մխիթարյան միաբանության ներկայացուցիչներս՝ ես եւ Հայր Կոմիտասը, հաստատվեցինք հայրենիքում՝ մեր նպաստը բերելու ժողովրդի հոգեւոր կյանքին:

Ասեմ, որ 1992 թ. հունվարից ի վեր Հայաստանում եմ: Նախ, շուրջ 40 օր որպես հյուր վայելեցի նորին սրբազան օծություն Վազգեն Ա-ի հայրական հյուրընկալությունը՝ ապրելով Ս. Էջմիածնի հյուրանոց-վանքանը, ապա հաստատվեցի Աշոցքի իտալական հիվանդանոցում, որ քարոզչական աշխատանք եմ տանում հայ կաթողիկե համայնքի հետ:

Այցելելով Հայաստանի զանազան գյուղերը, տեսա, որ ժողովուրդը կարոտ ունի քրիստոնեական դաստիարակության: Այժմ մեր նպատակը այդ հոգեւոր եւ ազգային դաստիարակությունն է, սկսել ենք բանված եկեղեցիների վերաշինությունը, հոգեւոր գրականության հրատարակության գործերը եւ այլն:

– Ինչպե՞ս եք գնահատում այսօրվա քաղաքական կյանքը Հայաստանում:

– Առհասարակ եկեղեցականը քաղաքական կյանքին որպես կուսակցական թեւավոր չունի մասնակցելու: Մեր խնդիրը կուսակցական տեսություններից վեր է եւ մեր նպատակն է հոգեւոր միություն եւ միասնականություն ստեղծել բոլորի միջեւ՝ կուսակցական դեկավարների եւ ժողովրդի, որպեսզի խաղաղ պայմաններում լուծվեն ներկա դժվարին հարցերը:

Ես գտնում եմ, որեւէ տարբերություն չկա առաքելական եւ կաթոլիկ հոգեւորականության միջեւ, եւ բոլորս իբրեւ ազգային մի մարմին ձեռ-ձեռքի տված պետք է օժանդակենք հայրենիքի վերելքին:

– Այսօր, ցավոք, միտք չէ, որ աշխարհի հզոր տերություններն արցախյան հարցին սրացավությամբ են մոտենում, քաղաքական մասնավոր խնդիրները տեղ-տեղ անգամ շրջանցում են բարոյականության յուրացրած քաղաքակիրթ չափանիշները: Հռոմի քահանայապետը ինչպիսի՞ վերաբերմունք ունի Արցախի հարցի նկատմամբ:

– Հռոմի Պապը քաղաքական բոլոր հնարավոր ճանապարհներով ձգտում է պաշտպանել ազգերի իրավունքները, հատկապես ազգային փոքրամասնությունների իրավասությունները, սակայն նա ի զորու չէ քաղաքականապես միջնորդելու: Բայց Պապն ունի իր բարոյական մեծ ազդեցությունը, որն այս հարցում գործադրում է զգուշությամբ: Չպետք է մոռանալ, որ բազմամիլիոն կաթոլիկներ ապրում են մուսուլմանական երկրներում (Սիրիա, Իրաք, աֆրիկյան բազմաթիվ երկրներ, Հեռավոր Արեւելք): Այս պարագան իր բազմաթիվ նկատառումներն է թելադրում:

Եւ, բացի այդ, բաներ կան, որ քաղաքականության մեջ անփոփոխ դրվածք ունեն: Դժբախտաբար, 1915 թ. օրինակով մենք տեսանք, որ Եւրոպայի պետությունները չօգնեցին մեզ, այլ ջարդեցին, հետո միայն հյուրընկալեցին հայերին: Կա անխափան օրենք, ըստ որի դրսից չի թույլատրվում պետության ներքին հարցերին միջամտել: Այսօր էլ օրենքներ կան, որ խաչաձեւվում են եւ դժվարացնում Արցախի հարցի լուծումը:

– Ձե՞ք կարծում, որ դա քաղաքականության արտաքին կեցվածքն է: Դա հաստատում է թեկուզ այն, որ դեռեւս համայնավարական տարիներին Արեւմուտքը շատ ակտիվորեն միջամտում էր իր թեւաշարժմամբ, նաեւ նպաստում այդ համայնավարության փլուզմանը: Ինչո՞ւ այսօր նա նույն ջերմեռանդությամբ չի միջամտում ազգերի եւ մարդկանց իրավունքների ոտնահարմանը: Ի՞նչ եք կարծում:

– Կարծում եմ, այժմ նախկին խորհրդային երկրում պարզապես ստեղծվել է անկանխատեսելի վիճակ, որը հղի է վտանգներով:

Կրոնավորներիս առաջնահերթ խնդիրը բարոյական ազդեցությունն է, բարեգործական օգնությունը եւ աղոթքը... Ցավոք, աշխարհի օրենքների կարգավորման համար մենք այլ միջոցներ չունենք:

– Սրբազան, մենք այնուամենայնիվ հույս ունենք, որ Ձեր արքեպիսկոպոս ձեռնադրվելու իրողությունը հնարավորություն կտա ավելի մոտիկից ուսումնասիրել Արցախյան հարցը, Ձեր ազդեցությունը օգտագործել միջազգային ոլորտներում:

– Անշուշտ, Արցախյան հարցը մեր խղճի հրամայականն է, եւ այդ առիթով ես իսկապես ձգտում եմ հնարավորն անել:

Ասեմ, որ յուրաքանչյուր ուրբաթ Ս. Պատարագ ենք նվիրում այդ խնդրին: Կաթոլիկ համայնքը կարող է նաեւ իտալական *Կարիտասի* միջոցով գործնական օգնություն ցույց տալ շատ հարցերում: Սակայն դեռեւս համայնավարական միապետական կառավարման օրենքներն արգելում են մեզ աշխատել: Ցավոք, ամեն ինչ չի կազմակերպվում ցանկացած մակարդակով:

– Ի՞նչ եք կա ժողովրդի համար այս իրավիճակից:

– Պահանջվում է կրոնական ճիշտ դաստիարակություն եւ քաղաքական ճիշտ կողմնորոշում, այս ուժերով է, որ կհաղթահարվեն դժվարությունները: Հավատը մի երկնային պարգեւ է, որը մարդու ուժի աղբյուրն է:

Մենք միայն աշխատում ենք այդ դաստիարակության ուղղությամբ: Իրագործում ենք Ս. գրքի հրատարակությունը եւ ձգտում ենք ինքներս բարի օրինակ լինել: Շատ եմ ուրախանում, երբ տեսնում եմ, թե ինչպես նախկին կոմունիստներից շատերն այժմ մասնակցում են Ս. Պատարագին: Այժմ եկեղեցին աղում է բոլորին նոր պայմանների մեջ: Այսօր այս ազատությունը դավանանքի, խոսքի, պետք է ճիշտ օգտագործել: Ազատությունները ոչ թե ծայրահեղորեն պետք է օգտագործել հակառակորդների դեմ, ինչպես այժմ տեսնում ենք կուսակցությունների միջեւ պայքարում, այլ պետականություն կառուցելու: Այս դեպքում փոխզիջումը, սերը եւ խաղաղությունն են պայքարի սկզբունքները: Ազգասիրությունը, խանդավառությունն ու ոգեւորությունը երբեք չպետք է տրամաբանությանը հաղթեն:

Արցախի հարցում ես խորհուրդ եմ տալիս միայն լավ վերահսկվող սեփական ուժերը:

Հարցազրույցը վարեց
ՄՆԱՍ-ԱՆԱՀԻՏ ՔԱՅՏՅԱՆԸ

Մինսկի խմբի ներկայացուցիչը մեղադրել է խորհրդաժողովի կազմակերպիչներին

Բաքվի ներկայացուցիչը մեղադրել է խորհրդաժողովի կազմակերպիչներին նախապես ձեռք բերված պայմանավորվածությունները խախտելու մեջ եւ ավելացրել, թե Ադրբեջանը երբեք չի համակերպվի Լեռնային Ղարաբաղի ինքնիշխանության հետ: Մարիո Ռաֆաելլին փորձել է հարթել միջադեպը, բացատրելով, որ ԼՂՀ-ի ներկայացուցիչն իրավունք չունի արտահայտվելու միայն ոլենար նիստերի ժամանակ, իսկ առավոտյան հանդիպումը այդպիսին չի հանդիսացել:

Այսպիսով, ԵԱՀԿ-ի անդամ երկրների կողմից Ադրբեջանի դատապարտման փաստը եւս մեկ անգամ չհավաստվեց օտարերկրյա տեղեկատվական միջոցների կողմից: Ադրբեջանի եւ Թուրքիայի պատվիրակությունների կողմից խորհրդաժողովը լքելու դրդապատճառը եւս, մեղմ ասած, չի համապատասխանում հայկական կողմի ներկայացրած «իրականությանը»:

Կարելի է, իհարկե, ընդհանուրով մոտենալ վարչակարգի որոշ շրջանակների անհաղթահարելի ցանկությանը ժողովրդի մեջ հավաս սերմանել իրենց վարած քաղաքականության նկատմամբ, որպես տեղեկատվության խեղաթյուրումը [illegible] չի

ՏԻԳՐԱՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆ

Փոքրիկ քաղաքականության մեծ խորամանկությունները

Կիրակնօրյա «Օր յոթերորդ» հաղորդման վերջում ընթերցվեց Հայաստանի արտգործնախարարությունից ստացված տեղեկատվությունը, համաձայն որի ԱՄՆ-ի եւ Մեծ Բրիտանիայի գլխավորությամբ ԵԱՀԿ-ի անդամ երկրների մի խումբ, ներառյալ Ռուսաստանը, Հռոմի խորհրդաժողովում դատապարտել են Ադրբեջանի գործողությունները եւ լքել խորհրդաժողովի դահլիճը: Մեկ այլ դեպքում հավանաբար առանց երկմտանքի հավաս կընծայեինք այս տեղեկատվությանը, եթե չլիներ պատասխանատու հաղորդագրությունների կողմից տարված լինելու դառը փորձը:

Ադրբեջանի կողմից Շահումյանի ու Մարտակերտի ուղղությամբ լայնածավալ գործողությունների ծավալման ժամանակ հայկական հեռուստատեսության հաղորդումներից մեկում հաղորդվեց, թե Ֆրանսիան դատապարտել է Ադրբեջանին նման գործողությունների համար: Ավելի ուշ, [illegible] բանալով Ֆրանսիական հայտարարությունը, պարզ դարձավ, որ դա խնդրի [illegible] է իրականությունից. [illegible] կողմը մտահոգություն [illegible] հայտնել եւ անընդունելի որակել ուժի գործադրումը շրջանում: Առարկայական (Ադրբեջանի) դատապարտման փաստը հայտարարության մեջ, բացակայում էր: Հարց է ծագում, թե ինչի՞ արդյունք են նման «վրիպումները» պատասխանատու տեղեկատվության մեջ՝ անիրազեկությա՞ն, թե՞ միտումնավոր աղավաղումների:

Ինչեւիցե, միջազգային ռադիոկայանները այս անգամ եւս բացահայտեցին հաղորդագրության անճշտությունը: Տեղեկատվություններից եւ ոչ մեկի մեջ նույնիսկ հեռավոր ակնարկ չինչեց որեւէ երկրի կողմից Ադրբեջանի դատապարտման մասին: Այո՛, Ադրբեջանի եւ Թուրքիայի պատվիրակությունները լքել են խորհրդաժողովի դահլիճը, իսկ ադրբեջանական պատվիրակությունն սպառնացել է, որ իրենք հաջորդ օրն իսկ կմեկնեն Հռոմից: Դա տեղի է ունեցել այն բանից հետո, երբ առավոտյան նիստի ժամանակ ԼՂՀ-ի պատվիրակ Առուշանյանն իր ելույթը սկսել է այն հայտարարությամբ, թե ինքը ներկայացնում է Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության [illegible] իշխանությունները:

digitised by A.R.A.R.@

Քաղաքական դիտորդի անկյուն

Թուրքիան հարափոփոխ դերակատար

Ռուսաստանի խորամանկ խաղերը Անդրկովկասում եւ Միջին Ասիայում

Քաղաքական դիտորդներ մոտ գերիշխում է այն տեսակետը, թե ոչ մի ոլորտում ԽՍՀՄ փլուզումից այնքան մեծ շահաբաժիններ չստացավ, ինչքան Թուրքիան: Մինչդեռ, ԽՍՀՄ փլուզման նախօրյակին, երբ սառը պատերազմի դադարեցման հետեւանքով հետզհետե նվազում էր ՆԱՏՕ-ի ազդեցությունը միջազգային ասպարեզում, Անկարայում առաջացել էին լուրջ մտավախություններ: Թուրքիայի նշանակությունն Արեւմուտքի համար կայանում էր ԽՍՀՄ-ի դեմ առաջին շարքերում հանդես գալու մեջ: Թեեւ նրա քաղաքական ուղղվածությունը միանշանակ դեպի Վաշինգտոն էր, այնուամենայնիվ օգտվելով ՆԱՏՕ-ի ծառայություններ մատուցելու հանգամանքից, նա վայելում էր ոչ Արեւմուտքի ռազմական, տնտեսական, բազմաթիվ հարցերում նաեւ դիվանագիտական աջակցությունը: Ավելին, այդ հանգամանքի շնորհիվ էր, որ Թուրքիան Եւրահամայնքի հետ սերտաճելու նպատակով ամեն կերպ փորձում էր օգտագործել Վաշինգտոնի քաղաքական ազդեցությունը եւրոպական երկրների վրա:

Սառը պատերազմի դադարեցումը Թուրքիային ստիպեց վերանայել իր ծրագիրը: Նոր աշխարհակարգի ձեւավորման պայմաններում նա եւս, ինչպես եւ ՆԱՏՕ-ն, ընկավ որոնումների մեջ, պահպանելու համար իր երբեմնի դերն ու նշանակությունը Արեւմուտքի եւ հատկապես ԱՄՆ-ի աչքում: Դրա համար առկա էին բավականին լուրջ պատճառներ: Նախ ընդհանուր շուկա մուտք գործելու Թուրքիայի ցանկությունը հանդիպում էր եւրոպական երկների համընդհանուր դիմակայությանը: Անհաջողության էր մատնվել Արեւմուտքին սիրաշահելու միջոցով ընդհանուր շուկայի դռները գոնե կիսով չափ իր առջեւ բացելու, միջինարեւելյան խաղաղ կարգավորման բանակցություններին մասնակից դառնալու, Պարսից ծոցի ճգնաժամից հետո Միջին Արեւելքում կենտրոնական դեր ստանձնելու համար Իրաքի հանդեպ բռնամանքի հասնող Անկարայի եռանդուն քաղաքականությունը:

Ցամաքային պատերազմից հետո Արեւմուտքը Անկարային հասկացրեց, որ նա առանց այդ էլ կարեւոր դեր է խաղում շրջանում եւ բացահայտորեն հրաժարվեց ընդառաջ գնալ նրա ցանկություններին: Դրան հաջորդեց նաեւ Արեւմտյան Եւրոպայի միության կազմավորման առնչությամբ Գերմանիայի ու Ֆրանսիայի համատեղ նախաձեռնությունը: Ունենալով միացյալ զինված ուժերի կազմավորման եւ միասնական դրամական միավորի օգտագործման գաղափարը Եւրոպական մայրցամաքում, այդ նախաձեռնությունը որոշես այլընտրանքային տարբերակ ոչ միայն հավակնում է առաջիկայում սպանձնել ՆԱՏՕ-ի դերը, այլեւ նպատակ է հետապնդում նվազագույնի իջեցնել ԱՄՆ-ի ներկայությունը Եւրոպայում: Մի հանգամանք, որ հոի լինելով Գերմանիայի ու Ֆրանսիայի հետ ԱՄՆ-ի հնարավոր հակասություններով, ի չիք էր դարձնում Վաշինգտոնի միջոցով Եւրահամայնք ներթափանցելու Թուրքիայի հույսերը, ավելին, Թուրքիային կանգնեցնում էր Եւրոպայից վերջնականապես օտարվելու վտանգի առաջ:

Նման հակասությունների պայմաններում չափազանց դժվարանում էր նաեւ քաղաքական միակողմանի ուղղվածությունից հրաժարվելու, եւ՝ Գերմանիայի վրա դնելով՝ այն եւրոպական երկրների եւ ԱՄՆ-ի միջեւ հավասարակշռելու Անկարայի առաջադրանքը: Այս ամենի վրա եթե զումարելու լինենք Կիպրոսի հարցում Թուրքիայի վրա Արեւմուտքի եւ գլխավորապես ԱՄՆ-ի կողմից գործադրվող [illegible] ճնշումները ու հյուսիսային Իրաքում քրդական ինքնավարության հետ կապված ԱՄՆ-ի, Գերմանիայի, ինչպես նաեւ Ֆրանսիայի ջանքերը, կարծում ենք, պարզ կդառնա այն ծանր կացությունը, որի մեջ հայտնվել էր Թուրքիան:

ԽՍՀՄ փլուզումը ոչ միայն զրկեց Եւրոպայից օտարվելու Թուրքիայի մտավախությունները, այլ նրա առաջ բացեց համաթուրքական գոտու ստեղծման լայն հնարավորություններ: Այդ առումով պատահական չէ, որ պետական նախարար տիկ. Թանսու Չիլլերը հայտարարում էր. *«Կամ մենք կկարողանանք օգտագործել այս հնարավորությունը Թուրքիայի աղագա հզորացման համար, կամ էլ կդատապարտվենք անհաջողության»:* Հատկանշական է, որ եթե մինչ այդ Թուրքիան էր փորձում Վաշինգտոնի միջոցով մուտք գործել ընդհանուր շուկա, ԽՍՀՄ փլուզումից հետո արդեն Արեւմուտքը ԱՄՆ-ի գլխավորությամբ փորձեր են կատարում Թուրքիայի շնորհիվ Անդրկովկաս ու Միջին Ասիա ներթափանցելու համար: Եւ դա իր դրսեւորումն է գտնում 1991 թ. *համախոհները: Պանթուրքիզմը հագիվ թե հավանության արժանանա ԱՊՀ թուրքալեզու հանրապետություններում»:*

Պանթուրքիզմի սպառնալիքը բացառելու միջոցով երեւ Շեւարդնաձեն արտահայտում է Կրեմլի տեսակետը, առա Էսմիրալդա Հասանովան խոսելով նրա կործանարար հետեւանքների մասին, ինչ խոսք, առաջնորդվում է Ադրբեջանի ազգային շահերով: Ռուսաստանին հաջ հայտնի է, որ Թուրքիայի հետ էթնիկական ու մշակութային որոշակի ընդհանրություններ ունենալով հանդերձ Անդրկովկասի եւ Միջին Ասիայի թուրքալեզու հանրապետությունները վաղուց արդեն ձեւավորվել են որպես առանձին ժողովուրդներ, որոնք ունեն ազգային սեփական ծրագրեր՝ ինքնուրույն ազգային գաղափարներով, տարածային խնդրին խնդիրներով ու նպատակներով: Կասկածից վեր է, որ նման պարագայում նրանց միավորելու իլամի հնարավորությունները անհամեմատ ավելի նախընտրելի են, քան պանթուրքիզմինը: Հետեւաբար պատահական չէր, երբ Միջին Ասիայում ազգ-

«Մենք դեմ ենք այսօրվա սահմաններին»

Քրդական առաջնորդ Աբդուլլահ Օջալանը հայերի եւ Հայաստանի մասին

«Ազգ»ի նախորդ համարներից մեկում ներկայացրել էինք Քրդստանի բանվորական կուսակցության՝ PKK-ի եւ «Քրդստանի ժողովուրդների ազատագրական ճակատ» ERNK-ի ԱՊՀ-ում ներկայացուցչի հետ մեր ունեցած բացառիկ տեսակցությունը: Այդ զրույցում բաց էինք թողել մեր զրուցակցի այն խոսքերը, երբ ասում էր, թե *«այսօրվա Թուրքիայի տարածքում հիմնվելիք Քրդստանի քաղաքների անունները այժմ ցույց այնքան էլ ցանկալի չէ, սակայն կարելի է ենթադրել, թե Հաքքարի (Ասսուն), Ջիզրե, Բաթման քաղաքները 100 տոկոսով կլինեն Քրդստանի քաղաքներ, իսկ Դիարբեքիրը* (Տիգրանակերտ), *Անթեպը* (Այնթափ), *Կարսը վիճաբանության նյութ կդառնան Հայաստանի եւ Քրդստանի խորհրդարանների միջեւ»:*

Մեր զրուցակիցն անընդհատ խուսափում էր հստակ պատասխաններից, մինչդեռ Միջին Արեւելքում վերջերս դարձյալ օրակարգի նյութ են դարձել «Քրդստանի» եւ «Քրդական հողերի» հարցերը: Քանի որ դա որոշ իմաստով առնչվում է նաեւ մեզ՝ հայերիս, նպատակահարմար ենք համարում ձեզ ներկայացնել այդ թեմայով մի այլ նյութ:

Թուրքիայում հրատարակվող *«Օգզյուր Գյունդեմ»* օրաթերթում տպագրվել էր լրագրող Հասան Բիլդիրջիի հետաքրքիր եւ ծավալուն հարցազրույցը, ուր նրա զրուցակիցը՝ PKK-ի նախագահ Աբդուլլահ Օջալանը պատասխանում էր նաեւ հայերին եւ Հայաստանին վերաբերող հարցերին, որոնք ավելի հստակ են, քան ԱՊՀ-ում վերջինիս ներկայացուցչի տված պատասխանները:

Աբդուլլահ Օջալան

Ստորեւ հարցազրույցից թարգմանաբար որոշ հատվածներ:

«... – **Գոյություն ունի հայ-ադրբեջանական հակամարտություն: Կովկասում գոյություն ունի Լաչին կոչված մի տեղ, ուր հրեր են ապրում եւ պահանջում իրենց իրավունքները: Կարո՞ղ եք արտահայտել ձեր կուսակցության դիրքորոշումները այս հարցում:**

– Լաչինի շրջանը հրդեհի շրջան է: Այստեղ պատերազմողները եւ ճամփա բացողները հրդեհն են: Այստեղ նոր հրդեհի ճակատ է: Թուրքիայի Հանրապետությունն ուզում է Լաչինը կամուրջ դարձնել Հայաստանի եւ Ադրբեջանի միջեւ: Մենք այսօր այնպիսի պատմական փուլում ենք, ուր մեր ծանրությունը հետզհետե ավելի զգալի դիտի դարձնենք: Ինչպես գիտենք, հայերն Անատոլիայում ենթակա են եղել բուրական ճնշումներին: Այսօրվա վիճակով հայերը Թուրքիայի եւ Միջին Ասիայի արանքում ոչնչանալուց են վախենում: Պետք է ընդունել, թե հայերը հող բռնագրավելուց առավել, ի դիմաց օրեցօր բարձրացող վտանգի, դարձյալ պատեպանական վիճակի մեջ են գտնվում: 3 միլիոնանոց հայ ժողովուրդը չի կարող 200 միլիոնանոց թուրական աշխարհի դեմ նախահարձակ կամ բռնի կերպով հող հափշտակող լինել: Նրանց հողերն է, որ պատմության ընթացքում միշտ բռնի կերպով խլվել են: Չկարծեք, թե ես հայերին աջակցում եմ, պարզապես աշխատում եմ բացատրել, թե ինչպիսին կլինի իմ մոտեցումը հայկական իրականության հանդեպ:

– **Մի շարք երկրներ միանում են այն տեսակետին, թե «Հայաստանը Կովկասում վարում է հարձակողական քաղաքականություն»: Դուք ի՞նչ կարող եք ասել:**

– Հայերի «Մեծ Հայաստան» ստեղծելու նպատակով արվելիք հարձակումները չենք կարող ընդունել: Սակայն դրա հետ մեկտեղ պետք է ասել, որ բռնի կերպով իրենց հողերից մազապուրծ եղած հույներ կան, որոնք սփռվել են աշխարհի չորս կողմը: Նրանց պարած իրականությունը տեսնել է պետք:

Եթե նրանք վերադառնալ են ուզում, պետք է հյուրընկալել, սա մարդկային պարտականություն է *(այստեղ հայ ժողովուրդը կարծես հրդեհին «շնորհակալություն եւ երախտապարտություն» պետք է հայտնի, քանի որ հայերն իրենց պատմական հողերի վրա «վերադառնալու» դեպքում արդեն հրդեհի կողմից «հյուրընկալվելու» երաշխիքներ են ստացել.– թարգմ.):* Նրանց ունեցվածքը ժամանակին խլելուց հետո վերադարձը չցանկանալ, մեր կարծիքով, անմարդկային է: Հայկա՛յան հարցում կան մարդկային մոտեցումներ, դրանք տեսնել է պետք:

Կարճ ասած, Կովկասում շարդ հարցի ենք դեմ առնում, որն ունի իր պատմական արմատները: Մենք ամենալավ լուծումը գտնում ենք ժողովուրդների եղբայրության, ազատության եւ բոլոր իրավունքներն ապահովելու մեջ: Այս կողմից, դեմ ենք այսօրվա սահմաններին: Բռնի ուժով ու ցեղասպանությունների գնով գծված սահմանները մի օր անպայման անհանգստություններ կառաջացնեն: Բռնի գծված Քրդստանի սահմանները եւ բռնի գծված Հայաստանի սահմանները դատապարտված են մի օր հակազդեցությունների ենթարկվելու: Արդեն հիմա եղածն էլ այդ է: Ներկա սահմանները պետք է վերացվել ըստ ժողովուրդների շահերի, որն էլ, իհարկե, ժողովուրդների պատերազմներով է, որ կիրականանա»:

Մեր կողմից մաղթենք, որ վերացվելիք Քրդստանի եւ Հայաստանի սահմանները այնպես գծվեն, որ տարիներ հետո հնակազդեցությունների տեղիք չտան, ինչպես ասում է Աբդուլլահ Օջալանը:

Պատրաստեց ՐԱՖՖԻ ՀԵՐՄՈՆ ԱՐԱՔՍԸ

Նոր գիրք հայ գրականության մասին

Վաշինգտոն. Վերջերս լույս է ընծայվել 19-րդ դարի հայ գրականությունը ներկայացնող «Հումանիզմից մինչեւ ռացիոնալիզմ» նոր գիրքը: Գրքի հեղինակ Ռուբեն Փոլ Ադալյանը Ամերիկայի Հայկական համագումարի կրթական հարցերով տնօրենն է, ազգային ոչ շահութաբեր մի կազմակերպություն, որը հայկական հարցը դարձնում է հասկանալի եւ մատչելի լայն հասարակայնության համար:

Այս գիրքն արձարձում է 19-րդ դարի հայ մշակույթի արդիականացումը, հատկապես այս գործընթացի արտացոլումը հայոց լեզվի եւ գրականության վրա:

Աշխատության մեջ առանձնակի հետաքրքրություն է ներկայացնում Վենետիկի եւ Վիեննայի հոգեւորականների (Մխիթարյան միաբանություն) ներդումը հայ մշակույթի գործում: Գիրքն ընդգրկում է «Լեզվաբանական շարք» բաժինը, ընդարձակ մատենագրություն եւ ընդհանուր ցանկ:

Քոնեթիկուտ նահանգի Միդլթաունի Ուեսլյան համալսարանի անգլիական ֆակուլտետի դեկան, դոկտ. Խաչիկ Թեոլեոլյանն ասել է. *«Որպես աշխարհով մեկ սփռված ժողովուրդ, հայերը թերագնահատել են ոչ կառավարական կազմակերպությունների եւ հասարակությունների դերը պատմություն ստեղծելու գործում: Այս գիրքը պետք է ողջունվի, որովհետեւ այն իր ուշադրությունը սեւեռել է նման մի կազմակերպության: Մխիթարյան միաբանության վրա 1730-1870 ժամանակահատվածում եւ ցույց է տալիս, թե ինչպես են աշխատել, վիճաբանել եւ, պայքարել նրա անդամները, որոնցից կոնկ այն անհրաժեշտ գործիքը, որն է ազգային [illegible], հատկապես [illegible] հայոց լեզուն»:*

digitised by A.R.A.R.@

Հունաստան. Եւրոպայի ծույլ աշակերտը

Եւրահամայնքը հոգնել է Հունաստանին միլիարդանոց վարկեր հատկացնելուց

Բրյուսելում գտնվող եւրոպական հանձնաժողովի նախագահ Ժակ Դելորը վերջերս խստորեն ճնշադատեց Հունաստանի ղեկավարներին: Պատճա՞ռը: Արժեզրկումը այդ երկրում հասնում է 14-18 տոկոսի, բյուջեի պակասորդը կազմում է ազգային համախառն արտադրանքի մոտ 10 տոկոսը, պետության ընդհանուր պարտքը համարժեք է մեկուկես տարվա ազգային արտադրանքին, իսկ պարտքի տոկոսները խժռում են դրամամուտքերի կեսը: Այս առումով Լատինական Ամերիկայի որոշ երկրներ շատ ավելի բարվոք վիճակում են:

«Անում ենք հնարավոր ամեն ինչ», փորձում է արդարանալ Հունաստանի տնտեսության գծով պետական քարտուղար Կոնստանտին Դուսիսը: Ամեն ի՞նչ: Իհարկե ոչ: Բայց անժխտելի է, որ 74-ամյա կրետացի Կոնստանտին Միցոտակիսի կառավարությունը 1990 թ. աշնանից փորձում է աներեւակայելի բարեփոխումներ անցկացնել Հունաստանի նման մի երկրում: Գներն արդեն ազատ են արձակվել, բացի դեղորայքից եւ սպիտակ հացից:

1991 թ. վաճառվել է 20 պետական ֆիրմա: Հերթը հասել է նավաշինարաններին, տեքստիլ, թղթի, հանքարդյունահանման, հեռահաղորդակցման ձեռնարկություններին:

Ամենամեծ դժվարությունը հարկային բարեփոխումն է, քանզի հարկերի վերաբաշխման հետանկարը վախեցնում է Հունաստանի ողջ բնակչությանը: Երկրում եկամտահարկ են վճարում փաստորեն միայն ոճիկով աշխատողները: Իհարկե, դա նրանց չի խանգարում հիմնական աշխատանքից հետո երկրորդ գործով զբաղվել: Եւ երկրի տնտեսության 30-40 տոկոսը ստվերային է: Ենթադրում են, որ վարձակալվող սենյակների թիվը պաշտոնական հայտնի թվից կրկնակի մեծ է: Ոսկերչության մեջ կիրառվող ոսկու երեք հինգերորդը հաշվեգրված չէ: Քաղաքների ամբողջ թաղամասեր կառուցվել են առանց թույլտվության: Ռեստորանների, ավտոտնակների տերերի, առեւտրականների, բժիշկների, փաստաբանների մեծ մասը խուսափում է հարկերից: Էլ չենք խոսում հողագործների մասին, որոնք ամենից շատ են հարստացել ընդհանուր տուկային Հունաստանի անդամակցությունից հետո:

Եթե հարկային օրինախախտումների դեմ պայքարը դժվար է, մյուս բնագավառներում Միցոտակիսի կառավարությունը կարող է պարծենալ որոշ հաջողություններով: Արժեզրկումը եւ հանրային ֆինանսների պակասորդը փոքր-ինչ կասեցվել են: Տարեսկզբից կապիտալի ներհոսքը ուժեղանում է: Սակայն Միցոտակիսը խուսափում է կտրուկ գործողություններից, քանզի խորհրդարանում միայն երկու ձայնի առավելություն ունի: Նրա կառավարության շատ նախարարներ հրաժարական են տվել, բարեփոխումները խրատեցնում են ընտրողներին, քանզի դիպչում են ազատ գրպանումի տեր մարդկանց, մանր արդյունաբերողների, առեւտրականների, հողագործների շահերին, իսկ սեփականաշնորհումը գործազրկության լուրջ սպառնալիք է պարունակում:

Հույները եւրահանձնաժողովի խիստ ճնշադատությունը համարում են ոխստաբերություն: Եւրոպան նախընտրում է Թուրքիային, իսկ Հունաստանին պատժում է Սերբիային համակրելու համար: Միաժամանակ Եւրահամայնքի եւ Միջազգային դրամական հիմնադրամի փորձագետները Հունաստանին մեղադրում են բարեփոխումների բնագավառում անվճռական գործողությունների համար: Օրինակ. Միցոտակիսի կառավարությունը մեղմացրել է հարկային օրենքի նախագիծը, կրճատելու փոխարեն ավելացրել պաշտոնյաների թիվը: Միցոտակիսը չի կարողանում կարգուկանոն հաստատել իր վարչակազմում: Հանրային տուկաների բաշխման հարցում կաշառակերությունը շարունակվում է: Աջերի ներկայացուցիչ Միցոտակիսը այդպես էլ չկարողացավ փոխել իր նախորդից՝ սոցիալիստ Անդրեաս Պապանդրեուից ժառանգություն ստացած երկրի նկարագիրը՝ կաշառակերություն, վատնողություն, ամբոխավարություն: Ճիշտ է, 1986-1988 թթ. Պապանդրեուն փորձել էր խստություն բանեցնել: Բրյուսելին հազար ու մի խոստում էր տվել վարկ ստանալու համար: Բայց ստանալուց հետո խոստումները չէր կատարել:

Առհասարակ հույները դժվարությամբ են ընկալում խստության գաղափարն անգամ: Ինչո՞ւ նոր հոգսեր ստեղծեն, եթե երկրի հարստության 10 տոկոսը երկնքից է ընկնում. ափյուռքի 4 միլիոն հույները շարունակում են նյութապես աջակցել ԱՄՆ-ից, Կանադայից, Ավստրալիայից, Հարավսլավիայից, Հարավ-Աֆրիկյան Հանրապետությունից... Ինչ վերաբերում է Եւրահամայնքին, նա տարեկան միջին հաշվով տրամադրում է 4,5 միլիարդ դոլար: Այդ բարեգործությունը ոռոգում է դաշտերը, բարելավում գյուղերի կյանքը, ֆինանսավորում մեծ նախագծերը:

Եւ 4,5 միլիարդ դոլար ստացվում է գրոսաշրջությունից: Զբոսաշրջիկների թիվը շարունակում է աճել. այս տարի սպասվում է 10 միլիոն այցելու: Զբոսաշրջության ազգային վարչության պետ Կոնստանտին Պիլարինոսի կարծիքով, 15 միլիոն զբոսաշրջիկները լիովին կբավարարեին ճյուղի կարիքները:

Մինչդեռ արդյունաբերությունը հայտնվել է ադամս ազգականի վիճակում: Օտարերկրացի գործարարները առանձնապես չեն շտապում ներդրումներ անել: Նույնիսկ հույն նավատերերը, որոնք երկրում ամենամեծ կարողություններն ունեն, իրենց դրամը հաճախ հանձնում են արտասահմանյան դրամատներին, մինչդեռ Հունաստանում ներդնում են զգուշորեն (շատերի գործարան, հեռուստատեսություն, դրամատներ, պանդոկներ), քանզի քաղաքական անորոշությունը մեծ է. նրանց կարծիքով, Պապանդրեուի վերադարձը չի բացառվում, մանավանդ հիմա, երբ նա բանկատեր Կոսկոտասի կասկածելի գործարքներին այլեւս մեղսակից չի համարվում: Օր չի անցնում, որ՝ Պապանդրեուն չննադատի արդեն թուլացած կառավարությանը: Նա նկատի ունի ոչ այնքան տնտեսությունը, որքան արտաքին քաղաքականությունը: Միցոտակիսը մեղադրվում է ավանդական թշնամու՝ Թուրքիայի հզորացման, Հարավսլավիայի պատերազմի, Մակեդոնիայի հարցերում, Կիպրոսի բանակցություններում թուլություն հանդես բերելու մեջ:

Այսպիսով, ներքին երկչոտ բարեփոխումների ճակատագիրը կախված է 1994 թ. ընտրություններում հին ախոյաններ Միցոտակիսի եւ Պապանդրեուի նոր ճակատամարտի արդյունքից: Արդեն մեկ դարից ավելի է, ինչ մարդիկ փորձում են բարեփոխել այս երկիրը, բայց մշտապես ձախողվում են, քանզի Հունաստանն իր ուշադրությունը բեւեռում է դրսի վրա: Գուցե Բալկանյան ճակատագիր է...

Դժվար է բավարարել տնտեսական ու դրամական միության խիստ պահանջները, երբ երկրի ազգային դրամանիշը դրախման չի կարողանում մուտք գործել նույնիսկ Եւրոպայի դրամական համակարգ: Հունաստանը Ընդհանուր տուկային հարեց 1981 թ., շատ անորոշ պայմաններում: Կարճ ժամանակ անց Եւրոպական միության նկատմամբ բնամաբար տրամադրված Պապանդրեուն անցավ իշխանության գլուխ: Նրա հակաեւրոպական խայթիչ ելույթները դաղարեցին, երբ Բրյուսելից սկսեցին վարկեր հոսել Հունաստան: Բայց դա էլ այդ երկրում խիստ կարգապահություն չստեղծեց: Եւրոպան Հունաստանի համար մնում է իսկական «կթու կով»: Եւ Միցոտակիսը դժվար թե կարողանա փոխել այդ ընկալումը, չնայած Ժակ Դելորի սպառնալիքներին:

«Le Point», 25 հուլիս 1992

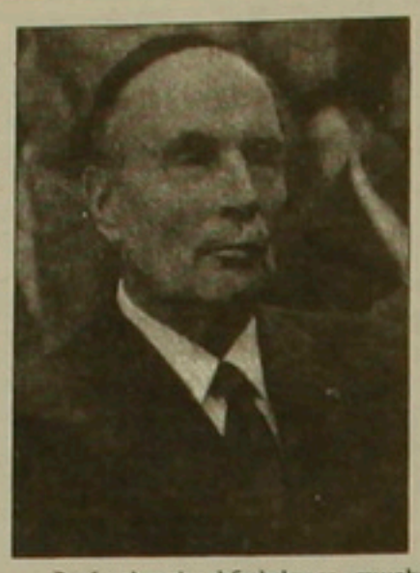

Հրեաները դժգո՞հ են

Համաշխարհային երկրորդ պատերազմում 12.884 հրեաների համակենտրոնացման ճամբարներ ախտորելու 50-ամյակի հիշատակմանը մասնակցեց նաեւ Ֆրանսիայի Հանրապետության նախագահ Ֆրանսուա Միտերանը: Չնայած այն բանին, որ Միտերանը հրեաներին համակրելի դառնալու համար գլխին դրել էր հրեական թաշակ, այնուամենայնիվ դիմավորվեց բողոքի բացականչություններով եւ սուլոցներով:

Պատճառն այն է, որ Միտերանը մերժում է նացիստների կողմից իրականացված հրեաների կոտորածի մեղքից բաժին հանել այդ տարիներին Ֆաշիստական Գերմանիայի հետ համագործակցող Ֆրանսիական Վիշիի կառավարությանը եւ նրա նախագահ մարշալ Պետենին, պատճառաբանելով, թե կոտորածի ողջ պատասխանատվությունն ընկնում է գերմանական կառավարության վրա:

Հրեաները ուզում են պարտադրել «մեղքի բաղադրը», այժմյան Ֆրանսիական հինգերորդ հանրապետությանը ներկայացնելով իրենց դիրքորոշումը, թե ցեղասպանության պատասխանատվությունը պետք է կրեն նախկինում Գերմանիայի հետ համագործակցող բոլոր «հանրապետությունները»: Մյուս կողմից, Միտերանը շարունակում է պնդել մերժումը, պատճառաբանելով, թե Գերմանիայի հետ համագործակցող Վիշիի վարչակարգը «հանրապետություն» չէր եւ ոչ մի առնչություն չունի Ֆրանսիական պետականության հետ: ■

Էդուարդ Շեւարդնաձե. Միջազգային հանրությունը հավատաց Վրաստանին

Վրաստանը Միացյալ ազգերի ընտանիքում միակ պետությունն է, որն առայժմ չունի օրինական իշխանություններ, ուրբաթ օրը վրաց ժողովրդին ուղղված իր ելույթում հայտարարել է հանրապետության Պետխորհրդի նախագահ Էդուարդ Շեւարդնաձեն: Նրա խոսքերով, հուլիսի 31-ին Վրաստանի ՄԱԿ-ի անդամ ընդունվելը նշանակում է, որ միջազգային հանրությունը հավատում է, թե *«մենք կհետեւենք ՄԱԿ-ի կանոնադրությանը, կծգտենք անցկացնել ժողովրդավարական ընտրություններ, խաղաղ ճանապարհով կարգավորել վրացօսական հակամարտությունը, հասնել քաղաքական իրավիճակի կայունացմանը, հարգել մարդու, ազգերի, ազգային փոքրամասնությունների իրավունքները, իրականացնել տնտեսական բարեփոխումներ, քաղաքական ազատությունների հիմք դնել»:*

«Նա, ով խանգարում է մեզ այս նպատակներին հասնելու, ասել է Շեւարդնաձեն, *մեր երկիրը տանում է դեպի կործանարար մեկուսացում»:* Նրա խոսքերով, *«ՄԱԿ-ի անդամությունը Վրաստանի համար նշանակում է հանրապետության անկախության ճանաչման գործընթացի ավարտ»:* Լրագրողներին տված հարցազրույցում Շեւարդնաձեն նշել է, որ ՄԱԿ-ի անդամությունը Վրաստանին ոչ միայն իրավունքներ է տալիս, այլեւ առաջին հերթին պարտավորեցնում է հետեւել միջազգային օրենքներին: *«Փաստորեն, 1992 թ. հուլիսի 31-ին ծնվել է նոր Վրաստանը»*, հայտարարել է Շեւարդնաձեն:

Շաբաթ օրը Թբիլիսիում տեղի է ունեցել բազմամարդ հանրահավաք, որը նվիրված է եղել Վրաստանի ՄԱԿ-ի անդամ դառնալուն: ■

Վրաստանում ստեղծվել է փոխվարչապետ Կավսաձեի պատասխանության խորհուրդ

Թբիլիսիում ստեղծվել է Վրաստանի առեւանգված փոխվարչապետ, միջազգային հարաբերությունների եւ մարդու իրավունքների պատասխանության հանձնաժողովի նախագահ Կավսաձեի պատասխանության խորհուրդ: Ինչպես հայտնի է, նա առեւանգվել էր անհայտ անձանց՝ ամենայն հավանականությամբ նախկին նախագահ Զվիադ Գամսախուրդիայի կողմնակիցների կողմից արեւմտյան Վրաստանում:

Խորհրդի ստեղծման նախաձեռնողը Թբիլիսիի Շոթա Ռուսթավելու անվան ակադեմիական թատրոնին կից ռեժիսորների խումբն է, որն իր առաջ նպատակ է դրել ոչ միայն ազատել Կավսաձեին, այլեւ հասարակությանը ակտիվ պայքարի հանել Վրաստանում վերջերս հաճախացած մարդկանց առեւանգումների դեմ: ■

ՕԼԻՄՊԻԱԴԱ ՕԼԻՄՊԻԱԴԱ ՕԼԻՄՊԻԱԴԱ ՕԼԻՄՊԻԱԴԱ

Օլիմպիական մեր հերոսները

Barcelona'92

Մարզասերներն արդեն տեղյակ են, որ բարսելոնյան օլիմպիադայի մրցասպարեզներ դուրս եկած Հայաստանի Հանրապետության չորս ներկայացուցիչներն էլ դարձել են դափնեկիրներ՝ երեքը ոսկե, մեկը՝ արծաթե մեդալակիր:

Հին ստերեոտիպի համաձայն ԱՊՀ-ի միասնական օլիմպիական հավաքականի ղեկավարները Հայաստանի սակավաթիվ պատվիրակության համար ծրագրել էին ընդամենը մեկ ոսկե եւ մեկ արծաթե մեդալ: Բայց ինչպես ընդունված էր նախկինում, մեր պատվիրակները ժամկետից շուտ «պլանը» գերակատարել են 250 տոկոսով:

ԻՍՐԱՅԵԼ ՄԻԼԻՏՈՍՅԱՆ – *Գյումրի, ծն. 1968 թ.: Օանորդ, 67,5 կգ քաշային: Սեռլյան օլիմպիադայի արծաթե մեդալակիր: Աշխարհի չեմպիոն եւ ռեկորդակիր: Եւրոպայի չեմպիոն: Մարզիչ Մոնրեալի օլիմպիադայի արծաթե մեդալակիր Վարդան Միլիտոսյան:*

Մեր անվանի ծանրորդի մասնակցությունը օլիմպիական խաղերին խիստ կասկածելի էր: Ահա թե ինչ է պատմում ՀՀ Ֆիզկուլտուրայի եւ սպորտի վարչության ջրային-կիրառական եւ մենաղայթարային մարզաձեւերի պատասխանատու Վ. Փիլոյանը. «Օլիմպիական հավաքականների թեկնածուների ընտրությունը նախատեսված էր մի քանի մրցումների արդյունքներով: Յուրաքանչյուր մարզիկ իր ռեյտինգն ուներ: Սակայն ընտրությունները վերածվեցին հավաքականների մարզիչների քմահաճության:

Այսպես, երբ ԱՊՀ-ի հավաքականը նախապատրաստվում էր Եւրոպայի առաջնությանը, որը օլիմպիադայի համար նույնպես հաշվարկային էր, Վասիլի Ալեքսեեւը նպատակահարմար չգտավ Իսրայել Միլիտոսյանին հրավիրել ուսումնամարզական հավաքի: Դա այն դեպքում, որ Իսրայելը սկսած 1988 թ. մրցակցությունից դուրս է եւ 67,5 կգ քաշային կարգում հավասարը չունի:

Հայաստանի սպորտի վարչությունը սխալված գումարներ հայթայթեց եւ Իսրայելին իր մարզիչ Վարդան Միլիտոսյանի հետ ուսումնամարզական հավաքի ուղարկեց Թեոդոսիա եւ Պոդոլսկ, հաշվարկից դուրս մարզվելու ԱՊՀ-ի հավաքականի հետ: Ալեքսեեւը հաշտվեց այդ մտքի հետ, բայց պայմանով, որ Եւրոպայի առաջնության մասին խոսք չլինի: Հետո երջանիկ պատահականությամբ այնուամենայնիվ Միլիտոսյանը մեկնեց Հունգարիա: Բանն այն է, որ մրցումներին մեկնելուց առաջ պարզվեց, որ ծանրորդներից մեկը դոպինգ էր օգտագործել:

Վերջին պահին Ալեքսեեւը սխալված նրան ընդգրկեց հավաքականում: Փաստորեն Միլիտոսյանը հոգեբանորեն պատրաստ չէր Յոսա Յոսովի հետ սկզբունքային մրցավեճին՝ եւ նույնիսկ չէր ուզում մեկնել աշխարհամասի առաջնությանը: Ահա թե ինչու նա բավարարվեց երկրորդ տեղով, այն էլ սեփական հաշի պատճառով: Բայց օլիմպիական խաղերում Իսրայելի

Իսրայել Միլիտոսյան

Հրաչյա Պետիկյան

Մնացական Իսկանդարյան

digitised by A.R.A.R.@

Երաժիշտների, երաժշտագետների եւ երաժշտասերների համար 1992 թ. հունիսի 18-ը այսուհետեւ կմնա որպես մի բացառիկ տաղանդի բացահայտման տարեթիվ: Այդ օրը Մոնակոյում հայ երիտասարդ դաշնակահար Վարդան Մամիկոնյանը փայլուն կերպով նվաճեց Դաշնակի վարպետների մրցանակը: Այդ հաղթանակը նրան դուրս է բերում միջազգային մրցույթների ասպարեզ, որտեղ մինչեւ օրս հայ դաշնակահարները առանձնապես չէին փայլել: Սա պատմական երեւույթ է:

Վարդան Մամիկոնյան. Գագաթներ նվաճող դաշնակահարը

Մարաթոնային ծրագիրը

Լինելով մեկնարկի 16 մասնակիցներից ամենաերիտասարդը, Վարդանն ստիպված եղավ մի ամբողջ շարք խոչընդոտներ հաղթահարել, իր սերնդի ամենախոստումնալի դաշնակահարներից մեկը ճանաչվելուց առաջ:

Խոչընդոտներն սկսվեցին ցուցակագրման պահից իսկ, քանզի Վարդանը խիստ վերապահումով ընդունվեց մրցույթի կազմակերպիչների կողմից: Նա համաձայնասխանում էր մրցույթին մասնակցելու պահանջներին, սակայն մրցակիցների ցուցակում արդեն կային առավել հեղինակավոր անուններ: Մոնակոյի իշխանությունները այնուհետեւ գիտակցում են, որ, անկասկած, իրենք խույս են տվել մի մեծ սխալից:

Ցուցակագրումից հետո հարկավոր էր հաղթահարել տարբեր մրցույթներ: Առաջին օրը հարկավոր էր կատարել երաժշտական հինգ հատված, երկրորդ օրը՝ չորս, իսկ երրորդ օրը՝ յոթ, եզրափակիչ մնելու համար: Տասնչորս մրցակիցներ էին իրականում մասնակցել մրցույթին (երկուսն ընդհանրապես չէին ներկայացել), որոնցից վեցը դուրս մնացին առաջին, եւս չորսը՝ երկրորդ մրցույթից հետո: Կիսաեզրափակիչին մասնակցում էին չորս դաշնակահար, իսկ երկու լավագույններն ասացան եզրափակիչին մասնակցելու իրավունք, որի ծրագրում պետք է լիներին դաշնամուրի եւ նվագախմբի երկու կոնցերտ: Ընդամենն անցկացվեց չորս մրցույթ, փասորեն օրական մեկը: Կիսաեզրափակիչում Վարդանի կատարած յոթ հատվածները սովորական պայմաններում կկազմեին երկու համերգի ծրագիր:

Դաշնակահարի բացառիկ հատկանիշներ, ուժեղ կենտրոնացում ու նյարդեր ունեցող տաղանդավոր մեկը սակ ի վիճակի էր հաղթահարելու այդ բոլոր փուլերը: Վարդանը, որի քաջը հինգ կիլոգրամով պակասեց այդ մրցույթի ընթացքում, նրանցից մեկն է: Դա վեր է ամենայն կասկածից: Եզրափակիչում նա իրենից երեք տարի մեծ հունգար դաշնակահարուհի Ադրիեն Կորուզին հաղթեց մի այնպիսի հանձնախմբի ներկայությամբ, որի հեղինակությունն անառարկելի է. դրանք էին դաշնակահարներ Պոլ Բադուրա-Սկոդան, Լազար Բերմանը եւ Բենջամին Պաստերնակը (*Դաշնակի վարպետների* 1990 թ. դափնեկիր), «Նյու Յորք թայմս»ի եւ «Մոնդ»ի երաժշտական քննադատներ Հարոլդ Շոնբերգը եւ Ալեն Լոմոեը, Ֆրանսիայի հեռուստատեսության երրորդ ալիքի երաժշտական ծրագրերի միավորման տնօրեն Ալեն Դյուոն, «Ֆրանս-մյուզիկ» ռադիոկայանի տնօրեն Կլոդ Սամյուելը եւ Փարիզի «Գավո» համերգասրահի տնօրեն Ժան-Մարի Ֆուրնիեն:

Բացառիկ հարուստ ներաշխարհ

Դաշնամուրը Վարդանի կյանքի իմաստն է: Սովորաբար ամեն օր առավոտյան նա պարապում է 4-6 ժամ, բայց օրվա ընթացքում էլ ապրում ու շնչում է միայն դաշնամուրով: Նրա համար գոյություն ունեն ինքնին աշխատանք եւ վարպետացում՝ ստեղնաբարից դուրս, քանզի Վարդանի նոտաներից յուրաքանչյուրը կարծես պահի ներշնչանքի եւ տվյալ խորհրդածության համադրությունը լինի: Նոտաներից ոչ մեկը չի անտեսվում, դրանցից յուրաքանչյուրն անհերեւակայելի լարում է արտահայտում, բայց երբեմ դաշնամուրը գերլարման նշաններ թույլ չի տալիս: Վարդանը միշտ մնում է դրա տերը:

Դժվար է գտնել այդ լարվածության եւ հակադրությունների անվերջանալի նուրբ խաղի ավելի լավ ներդաշնակություն: Հմայիչ հակադրություններ, որոնք արթնացնում են մարդու մարմինը, որը մինչ այդ մեղկորեն հեռեւում էր կյանքի առօրյա ընթացքին: Նրա նվագն այնքան զորեղ է, այնքան հարուստ, որ դժվար է համերգից հետո ասել, թե դրա պարզապես լավ երեկո էր անցկացրել: Եթե Վարդանի համերգից որեւէ մեկը անխոով է դուրս գալիս, դա նշանակում է, որ նա ոչինչ չի հասկացել նրա երաժշտությունից: Մարդիկ գնում են Վարդանին ունկնդրելու, ոչ թե հանգստանալու կամ ժամանցի, այլ նրա հետ պայքարելու համար: Քանզի Վարդանը ոչ թե կատարում է, այլ վերստեղծում: Սա է նրա հանճարը:

Յուրաքանչյուր նոտա կամ պատառիկ բացահայտումներ է անում: Օրինակ, Լիսի «Մեֆիստո-վալս»ի մեջ ես նրանից առաջ երբեմ չէի կարողացել որսալ բացառիկ խորության հասնող հակադրությունները, կարծես Ֆրազներում կամ եզրափակիչ վերելքին նախորդող երկու գեղգեղանքների կրկնակի կրեշենդո-դեկրեշենդոն:

Երբ որեւէ մեկը կարողանում է նման հագեցվածությամբ նվագել, դա նշանակում է, որ նա բացառիկ հարուստ ներաշխարհ ունի:

Խիստ ներամփոփ Վարդանը, որն օժտված է սուր զգացողությամբ, սոսկ իր ներկայությամբ այնպիսի ջերմություն է ստեղծում, որն իր շուրջն է հավաքում մարդկանց: Սակայն ոչ *Իվոն Լը Ֆեբյուրի* մրցանակի 80 հազար ֆրանկը (15 հազար դոլար), ոչ Մոնակոյում նվաճած 30 հազար դոլարը, ոչ էլ նույնիսկ դրան հաջորդած համբավը խելքահան չարեցին այդ երիտասարդին, որի 22 տարին կլրանա մի քանի շաբաթից:

Նա մնացել է նույնը: Նա խոստովանում է, որ կատարողների մեջ նախապատվությունը տալիս է Գլեն Գուլդին եւ Վլադիմիր Հորովիցին, թեեւ Ալֆրեդ Բրենդելը, Լազար Բերմանը կամ Արթուր Բենեդետտի Միքանջելին նույնպես նրա սիրելիներն են դաշնակահարների մեջ: Նա նույնպիսի թեթեւությամբ կատարում է ռոմանտիկների, 20-րդ դարի Ֆրանսիացի կոմպոզիտորների կամ նույնիսկ ժամանակակիցների գործերը: Նա հայ երաժշտությունը հնչեցնում է միջազգային բեմահարթակներում, թեեւ ոչ որ նրան չի պարտավորեցնում դա անել: Վարդանը Մոնակոյում երկրորդ մրցույթի իր ծրագրի մեջ էր առել նաեւ Բաբաջանյանի «Պոեմը»:

Սրանք հաղթանակներ են, որ Վարդանին միջազգային ասպարեզ են հանում, որ պատմության մեջ առաջին անգամ որեւէ հայ դաշնակահար փայլելու հնարավորություն ունի: Վերջում այս մի քանի խանդավառ տողերը ազգայնամոլության ցույց համարող թերահավատներին խորհուրդ կտայի ծանոթանալ Մոնակոյում Վարդանի ունեցած ծրագրին: Համոզված եմ, որ այդ ժամանակ կասկածները կփարատվեն...

Առաջին մրցույթ.

Բախ. «Պրելյուդ եւ Ֆուգա» ան մաժոր, I տետր
Մոցարտ. «Սոնատ» դո մինոր, թիվ 14
Շոպեն. «Էտյուդներ» գ. 10, թ. 7, գ. 25, թ.10
Շոպեն. «Երկրորդ Մարտուշ»
Լիսթ. «Թափառող կրակներ»

Երկրորդ մրցույթ.

Շոպեն. «Վանդերեր Ֆանտազիա»
Լիսթ. «Մեֆիստո-վալս» - Օրթոնանի հովիտը
Ռախմանինով. «Էտյուդ-պատկեր», գ. 39, թ. 1
Բաբաջանյան. «Պոեմ»

Երրորդ մրցույթ.

Մոցարտ. «Սոնատ» սի բեմոլ մաժոր
Բեթհովեն. «Սոնատ» գործ 101
Շոպեն. «Չորրորդ բալլադ»
Շոպեն. «Պոլոնեզ» ֆես դիեզ մինոր
Շոպեն. «Անդանտե սպիանատո եւ Մեծ պոլոնեզ»
Դեբյուսի. «Գեղջկան պարուհիներ - Արեւմուտքի հաճի»
Ռավել. «Գիշերային Գասպարը»

Եզրափակիչ մրցույթ

Լիսթ. «Կոնցերտ» թիվ 1, մի բեմոլ մաժոր
Մոցարտ. «Կոնցերտ» թ. 23, լա մաժոր, K 488

Սկիզբը

Նա, ում Գերմանիայում արդեն անվանում են առասպելական Վլադիմիր Հորովիցի ժառանգորդը, ծնվել է 1970 թվականի օգոստոսի 27-ին, Երեւանում, երաժիշտների ընտանիքում. նրա հայրը եւ մայրը ջութակահար են, իսկ ավագ քույրը դաշնակահար: Փոքրիկ Վարդանը յոթ տարեկանից հաճախել է Երեւանի Սոֆենդիարյանի անվան երաժշտական դպրոց, ութ տարի շարունակ այնտեղ սացել է իր դասատու Արքուիի Հարությունյանի արժեքավոր խորհուրդները եւ արդ սուզվել Մոսկվայի մեծ հորձանուտի մեջ: 15 տարեկանից նա երկու տարի հաճախել է կոնսերվատորիային առընթեր երաժշտական մասնագիտացված դպրոցի դասընթացներ: Այնուհետեւ նա ընդունվել է Մոսկվայի կոնսերվատորիա, աշխատելու Վալերի Կասելսկու հետ, որը մեծն Հայրիխ Նեյհաուզի աշակերտն է եղել: Վարդանը այդ ժամանակ 17 տարեկան էր, սակայն անհայտ մնաց չէր խորհրդային աշխարհի դաշնակահարների այդ դարբնոցի բազմաթիվ աշակերտների մեջ: 1980 թվականին տասը տարեկան հասակում Վարդանը Հայաստանում դաշնակահարների մրցույթում սացել էր առաջին մրցանակը: Հաջորդ տարի Վիլնյուսում նա հաղթել էր խորհրդային հանրապետությունների դաշնակահարների մրցույթում, 12 տարեկանում Հայաստանի հեռուստատեսությամբ հաղորդված մի հաղորդում նա հոր հետ միասին նվագել էր Բեթհովենի հանրահայտ «Կեյցերյան սոնատը», արդեն առաջացնելով մասնագետների հիացմունքը:

Խոստումնալի նորամուտ Արեւմուտքում

1990 թվականի սեպտեմբերին Արեւմուտքը բացահայտեց հրաշք երիտասարդին: Դա Փարիզի Սեն Ժերմեն-ան-Լե արվարձանում անցկացված *Իվոն Լը Ֆեբյուրի* առաջին մրցույթի ժամանակ էր եւ Վարդանի առաջին մասնակցությունն էր միջազգային մրցույթներին ու առաջին հաղթանակը: Վարդանի 20 տարին նոր էր լրացել: Դրանից հետո ամեն ինչ շատ արագ ընթացավ: Հաջորդ տարի՝ 1991 թ. հոկտեմբերի 27-ին նա ելույթ ունեցավ Փարիզի «Գավո» համերգասրահում ամերիկացի մի թավջութակահարի եւ ծաղոնացի ջութակահարուհու հետ համատեղ: Վարդանն իր վրա էր կրում այդ համերգի հիմնական բեռը: Մեկ շաբաթ անց նույն տեղում նա ելույթ ունեցավ Փարիզի հայ համայնքի առջեւ, եւ այդտեղ ես ճանաչեցի նրան: Լինելով համերգի առաջին մասի մենակատարը, նա իր նվագի արտակարգ փայլով եւ բացառիկ հագեցվածությամբ բառացիորեն ոչնչացրեց համերգի շարունակությունը: Ինձ ամիս անց, ես դեռեւս այդ առաջին հանդիպման ցնցող տպավորության տակ եմ: *Իվոն Լը Ֆեբյուրի* մրցույթի եւ «Գավո» համերգասրահի իր երկու ելույթների միջեւ Վարդանը մի շարք համերգներ է տալիս Գերմանիայում, որտեղ անդադար գովեստներ են շռայլում «Հորովից երկրորդի» հասցեին: Նա այնտեղ է վերադառնում 1992 թ. սկզբներին, կրկին որպես մենակատար ելույթ ունենալու նպատակով: Նույն երկիրն է եւ նույն խանդավառ ընդունելությունը: Ժամանակավորապես բնակվելով Փարիզի Մոնմարտր թաղամասի իր բնակարանում, Վարդանը հաճախակի այցելում է Իտալիա, որտեղ աշխատում է մեծն Լազար Բերմանի հետ, որը Վարդանի համար «փորձի անսպառ աղբյուր է»:

Մարտի 21-ին Բերմանի որդու ջութակահար Պավելի հետ նա համերգ տվեց Փարիզի «Օդիտորիում դե Հալ» համերգասրահում: Դրա ընթացքում հանդիսականները զնահատեցին Վարդանի նվագի տոնայնությունը եւ արտակարգ դյուրին անցումները, մասնավորապես Ֆրանկի «Սոնատ»ում:

Ինչպես խոստովանել է Վարդանը, այդ համերգն իր համար սոսկ փակագծերի բացում էր, քանզի իր «միտը ուրիշ տեղ էր»: Նա արդեն մտածում էր միայն Մոնակոյի մասին, որի մրցույթին պատրաստվում էր արդեն մի քանի ամիս: Նպատակը մեկն էր՝ հաղթել:

Մենակատար «Գավո» համերգասրահում 1993 թ. հունվարին

Մոնակոյի հաջողությունը նրա կարիերայի իսկական սկիզբը դարձավ: Այն նրա առջեւ բացեց աշխարհի խոշոր մայրաքաղաքների համերգասրահների դռները: Մոնակոյի հանձնախմբի անդամ, «Գավո» համերգասրահի տնօրեն Ժան-Մարի Ֆուրնիեն եկող տարվա հունվար ամսվա երկու երեկո արդեն Վարդանի համար ոչնչել է փարիզյան իր համերգասրահում: Նա այնտեղ կնվագի Ռախմանինովի «Դաշնամուրի ու նվագախմբի առաջին կոնցերտը», արդա որպես մենակատար կնվագի Շոպենի «Էտյուդներ»ը: Սա պատմական երեւույթ է. հայ երիտասարդ դաշնակահարը որպես մենակատար ելույթ է ունենալու երաժշտական աշխարհի մայրաքաղաքներից մեկի՝ Փարիզի խոշոր համերգասրահում: Դա մեր ժողովրդի պատմության մեջ աննախադեպ փաստ է: Պատմությունն հետ այդ նոր հանդիպմանն սպասելով, վաստակած հանգստի մի քանի օրերից հետո Վարդանը հուլիսի սկզբներին մեկնեց Ավստրիա, որտեղ որպես մենակատար տվեց երկու համերգ. մեկը Զալցբուրգում, մյուսը դրանից մի քանի կիլոմետր հեռու... Մոցարտի հայրենիքում: Նա արժանացավ տեղացի քննադատների անչափ դրվատանքի հոդվածներին, որոնք անշուշտ հաստատում են, թե ինչ է երաժշտությունը:

Օգոստոսի սկզբներին Վարդանը կայցելի Իտալիա, որտեղ կփորձի հանդես գալ փոքր խումբ կազմում: Դա մի նոր փքնոտոս կստեղծի եւ լրացուցիչ փորձառություն կդառնա նրա կյանքում:

Վարդանի հորիզոնն օրեցօր ընդլայնվում է: Իտալիայից հետո... այստեղ կանգ ենք առնում, քանզի այլեւս չենք հասցնում նրան հետեւել: Դեռ 22 տարին չբոլորած արդեն ժամանակը սուզ է նրա համար:

ՎԱՐՈՒԺԱՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

Փարիզ, հատուկ «Ազգ»ի համար

ՕԼԻՄՊԻԱԴԱ ՕԼԻՄՊԻԱԴԱ ՕԼԻՄՊԻԱԴԱ ՕԼԻՄՊԻԱԴԱ ՕԼԻՄՊԻԱԴԱ

ռայելի առավելությունը բուլդարացու նկատմամբ բացահայտ էր եւ երկամարտի 337 կգ արդյունքով նա վերջապես իրականացրեց իր երազանքը՝ բարձրացավ Օլիմպոս:

Սինչ այդ Միլիտոսյանը ԱՊՀ-ի առաջնությունում ցույց էր տվել տարվա աշխարհի լավագույն արդյունքը (342.5 կգ):

ՀՐԱՉՅԱ ՊԵՏԻԿՅԱՆ - *Երեւան, ծնվել է 1960 թ.: Ավարտել է Ֆիզկուլտուրայի ինստիտուտը, ամուսնացած է, ունի մեկ տղա: Հրածիգ: Աշխարհի օրկորդակիր (թիմային): Եւրոպայի չեմպիոն, բազմաթիվ միջազգային մրցաշարերի հաղթող. ԱՊՀ-ի այս տարվա չեմպիոն: Մարզիչ՝ ՀՀ վաստակավոր մարզիչ Հասմիկ Նիկողոսյան:*

Հրայլա Պետիկյանը նշանառուի իր բարձր վարպետությունը լրացուցիչ անգամ արտացուցեց Կրասնոդարում տեղի ունեցած ԱՊՀ-ի այս տարվա առաջնությունում, որտեղ 13 միավորով առաջ անցավ երկրորդ մրցանակակրից սանկտպետերբուրգցի Իվանովից: Այդ առավելությունն աննախադեպ էր եւ Պետիկյանի տեղը օլիմպիական հավակնում չէր կարող կասկածի տակ դրվել: Սեուլյան օլիմպիադայում Հրայլա Պետիկյանը գրավեց ընդամենը 6-րդ տեղը, սակայն Բարսելոնում դրակերն այլ էր: Բազմափորձ մարզիկը գնդակային հրաձգության ստանդարտ վարժության դասակած, կանգնած, ծնկած դիրքերից խոցելով 1266 նիշ, նվաճեց օլիմպիական չեմպիոնի կոչումը: Չնայած հայ նշանառուն ընդամենը մեկ միավորով գերազանցեց ամերիկացի Ֆորին, սակայն դա նույն մարզիկի նկատմամբ ծանրակշիռ առաւելությունը էր 1990 թ. Մոսկվայում տեղի ունեցած աշխարհի առաջնությունում կրած դառը պարտության դիմաց:

Պետիկյանի հաջողությունը կրկնակի արժեքավոր է նրանով, որ նա Հայաստանում մարզվելու ոչ մի հնարավորություն չուներ նյութական եւ խաղահակա իրավիճակից ելնելով, զրկված էր զենից ու փամփուշտից եւ ստիպված օլիմպիադային նախապատրաստվել էր Հայաստանից դուրս: Օլիմպիական նորընծա չեմպիոնին նոր մենակարկեր են սպասվում: Այսօր նա ժամանում է Երեւան, իսկ սեպտեմբերին մեկնելու է Գերմանիա՝ մասնակցելու միջազգային մրցաշարի:

Սամիաշվիլին շնորհավորում է Ալֆրեդ Տեր-Մկրտչյանին

ՄՆԱՑԱԿԱՆ ԻՍԿԱՆԴԱՐՅԱՆ - *Գյումրի, ծնվել է 1967 թ.: Հունա-հռոմեական ոճի ըմբիշ, 74 կգ հաշային: Աշխարհի կրկնակի չեմպիոն (1990, 1991 թթ.): Մարզիչ՝ նախկին ԽՍՀՄ վաստակավոր մարզիչ Կորյուն Մովսիսյան:*

ԱՊՀ-ի օլիմպիական հավակնորդի ավագ մարզիչ Միխայիլ Սամիաշվիլու կարծիքով, Մնացականը որպես անձնավորություն եւ մարզիկ մեծ հայտնություն է, օժտված բնատուր հսկայական տաղանդով:

Չնայած եւրոպայի այս տարվա առաջնությունում Իսկանդարյանը գրավեց երկրորդ տեղը, Սամիաշվիլին հավատում էր նրա ուժերին: եւ վստահությունը փոխհատուցվեց: Բարսելոնյան օլիմպիադայում Մնացականին այլեւս հնարավոր չէր դիմակայել, եւ նա արժանիորեն օլիմպիական չեմպիոն դարձավ:

ԱԼՖՐԵԴ ՏԵՐ ՄԿՐՏՉՅԱՆ - *Երեւան, ծնվ. 1971 թ.: Հունա-հռոմեական ոճի ըմբիշ, 52 կգ հաշային: ԱՊՀ-ի եւ եւրոպայի այս տարվա չեմպիոն: Մարզիչներ՝ նախկին ԽՍՀՄ վաստակավոր մարզիչներ Հարություն Խաչատրյան, Այբերտ Մնացականյան:*

Ալֆրեդը չեմպիոն դառնալու հնարավորություն ուներ: Եզրափակիչում սեուլյան օլիմպիադայի չեմպիոն նորվեգացի Ռոնինգենի հետ մենամարտի ավարտից յոթ վայրկյան առաջ նա միավորներով առջեւում էր, սակայն գոնգի հետ հնարի տակ ընկավ: Ալֆրեդի մասին կ բոլորը հիացմունքով են խոսում: ■

Բանիը վարում է Սուրեն ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆԸ

digitised by A.R.A.R.@

Սեւծովյան նավատորմը դուրս է բերվում ԱՊՀ միացյալ ուժերից

Երեկ Յալթայից ոչ հեռու գտնվող Մուխալատկա բնակավայրում տեղի ունեցավ Ռուսաստանի եւ Ուկրաինայի նախագահների հանդիպումը:

Հանդիպման նախօրեին ղեկավարելով «ԻԴ»ի թղթակցի հարցերին, Լեոնիդ Կրավչուկն ասաց, թե հանդիպումը *«չափազանց կարեւոր բայլ է»* Ուկրաինայի եւ Ռուսաստանի միջեւ հարաբերությունների հետագա բարելավման համար: *«Ես այսօր եմ ժամանել սեփական դիրքորոշումը ղեկավարելու համար, միաժամանակ հարգելով Ռուսաստանի շահերը»*, ասաց նա: Լ. Կրավչուկը հայտարարեց, որ անհրաժեշտ է գտնում մոտ ժամանակներս երկկողմանի ղեկավարման կենտրոն երկու պետությունների միջեւ: Ուկրաինայի նախագահը նշեց, որ Սեւծովյան նավատորմի մասին հարցը իսկապես դժվարակիր է: Նրա կարծիքով, այդ հարցի լուծմանը խանգարում են միեւնույն ուժերը ինչպես Ռուսաստանում, այնպես էլ Ուկրաինայում: Ուկրաինայի նախագահը նշեց, որ նա ցանկանում է արդար լուծել նավատորմի խնդիրը: Նա համոզվածություն հայտնեց, թե չբան կաջակցի նաեւ Բ. Ելցինը:

Հանդիպումից առաջ լրագրողների հետ կարճատեւ զրույցի ժամանակ Բ. Ելցինն ասաց, թե Մուխալատկա է ժամանել ոչ միայն դագաղմիության ղեկավարների իրականացման ընթացքին հետեւելու, այլեւ Ուկրաինայի եւ Ռուսաստանի փոխհարաբերությունները նոր մակարդակի բարձրացնելու համար:

Երկու նախագահները սկզբունքորեն կարեւոր համաձայնության են եկել Սեւծովյան նավատորմի վերաբերյալ: Այդ հոդվածների համաձայն, անցումային փուլում նավատորմը դուրս է հանվում ԱՊՀ-ից եւ դառնում Ռուսաստանի եւ Ուկրաինայի միացյալ նավատորմ: Ընդ որում, երկու նախագահները միաձայն նշանակում են միացյալ հրամանատարություն եւ հրամանատարին ազատում ղեկավարությունից: Ռազմածովային բազաները մինչեւ 1995 թ. կմնան համատեղ կառավարման տակ: Դրանից հետո առանձին համաձայնագիր կընդունվի Սեւծովյան նավատորմի բոլոր խնդիրների վերաբերյալ: Երկու նախագահները ղեկավարվածություն ձեռք բերեցին բարեկամության եւ համագործակցության մասին դաշնագրի սկզբունքային հարցերի շուրջ: Ինչպես մամուլի ասուլիսում ասաց Լ. Կրավչուկը, դա այժմյան հանդիպման երկրորդ կարեւոր կետն է: *«Մեր ընդհանուր ստրատեգիական շահերը, նշեց Լ. Կրավչուկը, եւ Եւրոպայում են, եւ աշխարհում»*:

Այդ կապակցությամբ Բ. Ելցինը նշեց, որ այն ժամանակ, երբ երկխոսությանը մասնակցում են նախագահները, նրանց խոսքը հատկապես իմաստավոր է: Նա ասաց, թե ստիպված է «վերացնել» զանգվածային լրատվության մի շարք միջոցների, որոնք կանխատեսում էին *«ոչ արդյունավետ հանդիպում»*: Բ. Ելցինը հաղորդեց, որ բանակցությունների ժամանակ ընդունվել է եւս մի կարեւոր որոշում: Նրանք սկսել են դիմել միմյանց «դու»ով, այլ ոչ թե հայրանունով: ■

Ռուսաստանի ռազմաանավերը կմեկնեն հակամարտության գոտիներ

Ինչպես հայտնի դարձավ «ԻԴ»ին Ռուսաստանի ղեկավարության նախարարության իրազեկ աղբյուրներից, Ռուսաստանի ռազմածովային նավատորմը Ռուսաստանի նախագահի որոշման համաձայն կարգադրություն է ստացել ուղղակի նավ նախաղահրաստել անհրաժեշտության դեպքում Պարսից ծոց ուղարկելու համար: Այդ ռազմանավը կարող է դառնալ Իրանին դիմակայող բազմազգ ուժերի բաղկացուցիչ մասը:

Որոշում է ընդունվել նաեւ ռազմական նավ ուղարկել Միջերկրական ծով՝ բազմազգ ուժերի կազմում Հարավսլավիայի ծովային շրջափակումը իրականացնելու համար:

Եւս մեկ ռազմական նավ կմեկնաղարհվի դեպի Ռումինիայի սահմանները, ինչը ղեկավարված է Պրիդնեստրովիեում տեղի ունեցող իրադարձություններով:

Անձնական բարեկամությունն զգալի գործոն համաշխարհային քաղաքականության մեջ

Վրաստանի Պետխորհրդի նախագահ Էդուարդ Շեւարդնաձեն հայտարարեց, թե քաղաքագետների անձնական բարեկամությունն այսօր դառնում է *«չափազանց մեծ նշանակություն ունեցող գործոն»*: Վրաստանի անկախ հեռուստաընկերությանը տված հարցազրույցում Է. Շեւարդնաձեն նշեց, որ եթե *«նա լավ գործարար կապեր չունենար ԱՄՆ-ի նախկին եւ ներկա պետքարտուղարներ Շուլցի եւ Բեյքերի, նախագահներ Ռեյգանի եւ Բուշի հետ, ապա դժվար կլիներ հաղթահարել Արեւելքի եւ Արեւմուտքի միջեւ հակամարտությունը»*: Իսկ դա կարող էր հանգեցնել 3-րդ համաշխարհային պատերազմի:

Ինչ վերաբերում է պատմության մեջ Միխայիլ Գորբաչովի խաղացած դերին, Է. Շեւարդնաձեն նշեց, որ *«անկախ իր հայացքներից, ԽՍՀՄ նախկին նախագահը շատ բան է արել»*: *«Եթե չլիներ Գորբաչովը, ապա այսօր տեղի ունեցող բոլոր գործընթացները կսկսվեին շատ ավելի ուշ»*:

Պատասխանելով հարցերին, Է. Շեւարդնաձեն ասաց, որ դեռ չի որոշել մասնակցել հոկտեմբերին կայանալիք խորհրդարանի ընտրություններին: Նրա խոսքերով, *«շատ բան կախված կլինի այն բանից, թե ինչպես կզարգանան իրադարձությունները Վրաստանում առաջիկա 10 օրերի ընթացքում, ինչպես կընդունվի փոխզիջումների եւ հաշտության իր քաղաքականությունը»*: ■

Մարակուցա. Պատերազմի հետեւանքով 16 միլիարդ ռուբլու կորուստներ

Տիրասպոլից եւ Քիշնեւից ստացած տվյալների համաձայն, օգոստոսի լույս 3-ի գիշերը Պրիդնեստրովիեի հակամարտության գոտում հանգիստ էր:

Պրիդնեստրովիեի հանրապետության խորհրդարանի ղեկավար Գրիգորի Մարակուցան Տիրասպոլում կայացած մամուլի ասուլիսում հաղորդեց, որ զարնանը եւ ամռանը տեղի ունեցած մարտական գործողությունների հետեւանքով հանրապետությանը հասցվել է 16 միլիարդ ռուբլու չափով վնաս:

Պրիդնեստրովիեի *«Օլվիոպոլս»* գործակալության հաղորդագրության համաձայն, շարունակվում է զոհերի եւ վնասի հաշվառումը: Նախնական տվյալներով, մարտի 1-ից մինչեւ հունիսի 29-ը զոհվել է 425 եւ վիրավորվել մոտ 1500 մարդ: Պրիդնեստրովիեի 750 հազարանոց բնակչության մոտ 100 հազարը դարձել է փախստական: ■

Լուրերի Դոսյե

Էլչիբեյը դեսանտայիններին

Օգոստոսի 2-ին Ադրբեջանի Նախագահ Աբուլֆազ Էլչիբեյը շնորհավորեց հանրապետության տարածքում տեղակայված Ռուսաստանի դեսանտայիններին օդադեսանտային զորքերի օրվա առիթով: Ադրբեջանի պաշտպանության նախարար Ռահիմ Ղազիեւը Ադրբեջանի հեռուստատեսությանը տված հարցազրույցում հայտարարեց, որ *«Ռուսաստանի դեսանտայինների հերոսության շնորհիվ հաջողվել է փրկել Գյանջան»*: Այնտեղ բռնկվել էր զինամթերքի պահեստներից մեկը, որը կարող էր հանգեցնել ուժգին պայթյունների եւ բնաջնջել ամեն ինչ 150 կմ շառավղով տարածության վրա: ■

Ստրատեգը Արմտ. Եւրոպայում

Ինչպես հաղորդեց Ռուսաստանի լիբերալ-դեմոկրատական կուսակցության մամուլի ծառայությունը, Վլադիմիր Ժիրինովսկին մեկնել է արտասահմանյան ուղեւորության, որի ընթացքում կայցելի Շվեյցարիա, Գերմանիա եւ Ֆրանսիա: Նա մտադիր է կարծիքներ փոխանակել այդ երկրների մի շարք կուսակցությունների ներկայացուցիչների հետ *«Եվրոպայում տեղի ունեցող ազգամիջյան կոնֆլիկտների խաղաղ կարգավորման խնդիրների»* շուրջ: Գերմանիա այցի ժամանակ Վ. Ժիրինովսկին մտադիր է բարձրացնել Գերմանիայի դեմոկրատական հանրապետության նախկին ղեկավար Էրիխ Հոնեկերի հետագա ճակատագրի հարցը, որը վերջերս տեղափոխվել է Բեռլին եւ գտնվում է Մոաբիտի բանտում: ■

ԴԻԱԳՆՈՍՏԻԿԱ
DIAGNOSTICA

Դիմեք մեր բժշկական կենտրոններին եւ Ձեր առողջությունը հուսալի ձեռքերում կլինի:

Երեւան, Աջափնյակ, Մարգարյան փ. 6, հեռ. 35 01 58, 35 13 01
Քանաքեռ, Ֆանարջյան փ. 55, հեռ. 28 75 24, Կենտրոն, Թումանյան փ. 23, հեռ. 53 85 81
Գյումրի, Շչեդրինի փ. 54ա, հեռ 3 60 72
Գորիս, Մատոցի փ. 3, հեռ. 2 26 87
Ստեփանակերտ, Սարխի փ. 6, հեռ. 4 10 06

ԲԺՇԿԱԳԻՏԱԿԱՆ ԲԱԺՆԵՏԻՐԱԿԱՆ ՄԻԱՎՈՐՈՒՄԸ

☛ Առաջարկում է հիվանդությունների ախտորոշման բարձրագույն մակարդակ:

☛ Առաջարկում է ձեր առողջությունը ողջ կյանքի ընթացքում:

☛ Միայն մեզ Դուք կարող եք դիմել բոլոր հիվանդությունների դեպքում եւ բոլոր բժշկական հարցերով, քանի որ «ԴԻԱԳՆՈՍՏԻԿԱ»ն ոչ միայն միջազգային պահանջներին համապատասխանող ամենաժամանակակից սարքերն ու մասնագետներն ունի, այլեւ անհրաժեշտության դեպքում Ձեր բուժօգնությունը կազմակերպում է հանրապետությունից դուրս կամ համապատասխան մասնագետներ է հրավիրում:

☛ Միայն մեզ մոտ Դուք կարող եք ստանալ Ձեր ախտորոշումը կամ առաջարկել առողջությունը կայուն եւ ցածր գներով, անկախ ցույց տվող բուժօգնության ծավալից եւ տեսակներից:

☛ Ձեր հարմարության համար մենք աշխատում ենք ամեն օր (բացի կիրակի օրից), ժամը 8:30-ից մինչեւ 19:00, շաբաթ օրը՝ մինչեւ 15:00:

Բարսելոնյան օլիմպիադայում

Վիրավորանքներ, ռեկորդներ, միավորներ

Ցմահ որակազրկում

ԱՊՀ-ի հավասարության ծանրորդ Իբրահիմ Սամադովը (Գրոզնի) ծանրամարտի միջազգային Ֆեդերացիայի կողմից ցմահ որակազրկվել է այն բանի համար, որ օլիմպիադայի մրցանակակիրների դարգեվատրման արարողության ժամանակ (82.5 կգ քաշ) հրաժարվել է ստանալ շահած բրոնզե մեդալը եւ ցուցադրաբար հեռացել է դասվո դասվանդանից:

Ոսկե մեդալների հեղեղ

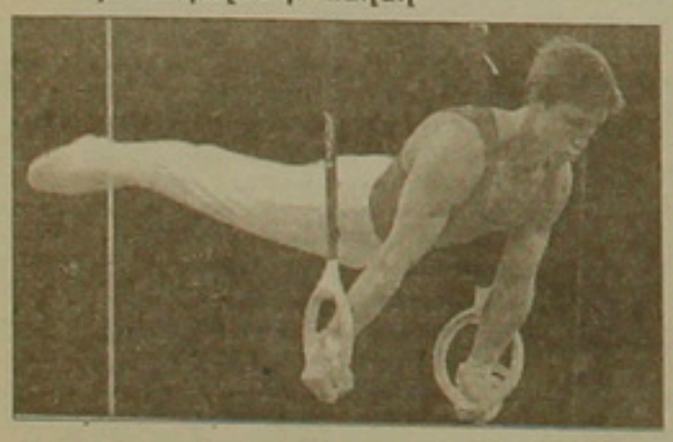

Մինսկցի մարմնամարզիկ Վիտալի Շչերբոն ինքնաթիռ ռեկորդ է սահմանել: Նա արդեն նվաճել է օլիմպիական 6 ոսկե մեդալ:

Մրցուղիներում

Բարձրացատկ (տղամարդիկ)
1. Խավիեր Սոտոմայոր (Կուբա) - 234 սմ:
2. Պատրիկ Շեքերզ (Շվեդիա) - 234 սմ:
3. Արթուր Պատրիկա (Լեհաստան) - 234 սմ:
Թիմոթի Ֆորեսթ (Ավստրալիա) - 234 սմ:
Հոլիզ Քոնուեյ (ԱՄՆ) - 234 սմ

Ծանրամարտ
100 կգ քաշ
1. Վիկտոր Տրեգուբով (ԱՊՀ) - 410 կգ:

Վազք 3000 մ (կանայք)
1. Ելենա Ռոմանովա (ԱՊՀ) - 8ր 46.04 վրկ:
2. Տատյանա Գորոմոսկիխ (ԱՊՀ)
3. Անժելա Չալմերս (Կանադա):

Ցորնամարտ
1. Ջեկկի জոյներ-Քերսի (ԱՄՆ) - 7044 միավոր (100 - 12.85 վրկ. բարձրացատկ - 191 սմ. գունդ - 14.13 մ. 200մ - 23.12 վրկ. հեռացատկ - 7.10 մ. նիզակ - 44.98 մ. 800 մ - 2 ր 11.78 վրկ):
2. Իրինա Բելովա (ԱՊՀ) - 6845:
3. Սաբինա Բրաուն (Գերմանիա) - 6649:

Մոսկվացիները «Ֆիլիպ Մորիս» են ծխելու

Կարելի է հուսալ, որ մոտ ժամանակներս Մոսկվայում փոքր-ինչ կնվազի ծխախոտի հետ կապված լարվածությունը: Քաղաքապետարանի մամուլի կենտրոնի տվյալներով, Գերմանիայի հետ պայմանավորվածություն է ձեռք բերվել ամսական 15 միլիոն տուփ մսակարարելու մասին: Ծխախոտ է գնվում նաեւ Թուրքիայում եւ Չինաստանում:

Շարունակվում է ծխախոտի մատակարարումը Բուլղարիայից, սակայն գնման գները չափազանց բարձր են: «Ծխախոտ» բաժնետիրական միության ղեկավար Դմիտրի Դրեյցենի խոսքերով, «Ռոդոպին» եւ «Սյուրդեսան» կարժենան 35 ռուբլի, «Օղալ» եւ «Տու» սիգարետները՝ 31 ռուբլի, իսկ «Ինստր»ը եւ «Վեգան» մոտ 30 ռուբլի:

Մայրաքաղաքի կառավարությունը ընդունել է նաեւ ամերիկա-ռուսական արդյունաբերական առեւտրական «Փլաս-ռեյդ լիմիթիդ» ընկերության առաջարկությունը «Ֆիլիպ Մորիս» ծխախոտի կոնցեռնի ֆիրմային առեւտրի ցանց կազմակերպելու մասին:

Մոտ ժամանակներս Մոսկվայում կտեղադրվեն 40 կրոպակ: Նախատեսվում է, որ ծխախոտի արժեքը ազգս գներից ցածր կլինի: ■

Լուրերը interfax-ի, «Սկարֆ»-ի եւ մեր թղթակիցների

Ազգ
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ «Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Գլխավոր խմբագիր ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ
Խմբագիր ՀԱՄԼԵՏ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ
Տնօրէն ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ
52.16.35 գլխ. խմբ.
58.18.41 խմբագիր
56.28.63 տնօրէն
Apple® Macintosh® համակարգչային շարուածը «Ազգ» թերթի

Azg Bi-daily, 47 Hanrapetoutian st., Yerevan, Armenia, 375010
Editor H. AVEDIKIAN
ՀՀ նախարարների խորհրդին առընթեր «Պարբերական» հրատ. տպարան, Երեւան 23, Արշակունեաց 2
Գրանցման թիւ 65
Տպաքանակ 20 000
Ստորագրուած է տպագրութեան 3.08.1992
Դասիչ 69149
Պատուէր 1521

digitised by A.R.A.R.@